

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΟΥΝΙΟΥ, 1844.

[ΑΡΙΘ. 90.]

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Δημοσθένης, ὁ Ῥήτωρ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

[Συνέχεια. Ἴδε Σελ. 66-67.]

Οἱ Ἀθηναῖοι, συνεργήσαντες ἐναντίον τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ σύμβουλοι καὶ σύμφωνοι μετὰ τῶν Θηβαίων ὑπάρχοντες, εἶχον λόγους νὰ φοβῶνται παρομοίαν καταστροφὴν. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος, ἰκανὸν ἤδη ἐμπνεύσας τρόμον, καὶ εἰς πράξεις μεγαλητέρας ἀφορῶν, ἔκρινεν ἀρκοῦσαν τὴν τιμωρίαν μιᾷς μόνῃς πόλεως. Ὅθεν ἐδέχθη τὰς ἀπολογίας τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν Μακεδονίαν, διεχείμασε παρασκευαζόμενος εἰς τὴν Περσικὴν κατάκτησιν. Τὸ ἔαρ, π. Χ. 334, ἤρχισε τὴν πορείαν του.

Ἡ δύναμις, μεθ' ἧς ἐπεχείρησε νὰ ἀνατρέψῃ τὴν μεγίστην καὶ πλουσιωτάτην αὐτοκρατορίαν τοῦ κόσμου, ἦτο μόνον 30,000 πεζῶν καὶ 4500 ἵππεις. Ἐκ τῶν πρώτων 12,000 ἦσαν Μακεδόνες, καὶ 12,000 Ἑλληνες· οἱ λοιποὶ ἦσαν Θράκες, καὶ ἐξ ἄλλων ἀρκτῶν φυλῶν, συγκροτοῦντες ἄριστον σῶμα ψιλοῦ στρατεύματος. Οἱ ἵππεις συνίσταντο κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἐκ Μακεδόνων καὶ Θεσσαλῶν. Διεπέρασαν δὲ τὸν Ἑλλήσποντον ἐν τῇ Σηστῷ, καὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν Ἀσίαν χωρὶς ἀντιστάσεως. Τῶν διαφόρων ὅμως ἐκστρατειῶν, αἵτινες ἠκολούθησαν, ὀρθὴν ἰδέαν νὰ λάβῃ τις εἶναι ἀδύνατον χωρὶς διεξοδικῶν περιγραφῶν καὶ γεωγραφικῶν πινάκων. Τὰ θρία μας συγχωροῦσι μόνον νὰ δεῖξωμεν τὰς ἐκβάσεις τῶν ἀγῶνων ἐκάστου ἔτους· ἀλλὰ θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ καταστήσωμεν ἡδύτεραν τὴν διήγησιν, εισάγοντες καὶ τὰ μᾶλλον ἀξιόλογα τῶν διαθρυλλουμένων ἀνεκδότων.

Κατὰ πρῶτον ἐβάδισεν ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς ἀνατολὰς, εἰς ἀπάντησιν δυνάμεως ἣν εἶχον συλλέξει οἱ Πέρσαι Σατράπαι. Συνεκροτήθη δὲ μάχη ἐπὶ τοῦ Γρανικοῦ, ἐνὸς τῶν μικρῶν ποταμῶν, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Προποντίδα. Οἱ Πέρσαι ἦσαν ὄχρῶς στρατοπεδευμένοι ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν ὄχθης. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος, παρὰ γνώμην τῶν στρατηγῶν, αἵτινες συνεβούλευον αὐτὸν ἐπὶ τὸ προφυλακτικώτερον, διέταξεν ἄμεσον προσβολὴν, ἔχων τοὺς ἵππεις προηγούμενους, ἐν οἷς ἐμάχετο καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς θερμότητος κοινοῦ στρατιώτου. Ἰδία χειρὶ ἐφόνοισε δύο Σατράπαι· ἀλλὰ τὸ ξίφος τρίτου τινὸς ἤδη κατέβαινεν ἐπ' αὐτοῦ, ἐξ ἄπαντος θανατηφόρον, ἀνὸς Κλεῖτος, ἀδελφὸς τῆς τροφῆς του, καὶ ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων τῶν καλουμένων Συντρόφων, δὲν ἀπέτεμνε τὸν βραχίονα ὅστις ἐκράτει αὐτό. Ἡ νίκη ἦτον ἐντελής. Ἀντὶ ὅμως νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ νικητῆς τὸν δρόμον του πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Περσικοῦ κράτους, διευθύνθη πρὸς τὸ Αἰγαίον, καὶ διήλθε τὴν πλουσίαν αὐτοῦ παραλίαν, τῶν

Ἑλληνίδων πόλεων δεχόμενος τὴν ὑποταγήν. Περὶ τὰ τέλη τοῦ θέρους ἀπέλυσε τοὺς νεογάμους ἐκ τῶν στρατιωτῶν, ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ διαχειμᾶσωσιν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν· ὁ ἴδιος δ' ἐξήκολούθησε τὴν πορείαν του εἰς τὴν Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν. Ἐκεῖθεν ἐστράφη πρὸς βορρᾶν, καὶ διαβάς τὴν ὀρεινὴν σειράν τοῦ Ταύρου, διεπέρασε τὴν Μείζονα Φρυγίαν μέχρι τοῦ Γορδίου, πόλεως τοῦ Μίδα, καὶ πρωτεύουσης ποτὲ βαθυπλοῦτου βασιλείου. Ἐνταῦθα ἦτον ἀρχαία τις ἄμαξα, ἀνήκουσά ποτε εἰς τὸν Μίδα· ὁ ζυγὸς δ' αὐτῆς ἦτο δεδεμένος ἐπὶ τοῦ ῥυμοῦ διὰ κόμβου τὰ μέγιστα συμπεριπελεγμένου· καὶ παλαιοὶ χρησιμοὶ ὑπέσχοντο τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Ἀσίας εἰς ὄντινα ἤθελε λύσει τὸν δεσμόν αὐτόν. Τὴν προφητείαν ταύτην, ἰκανοὺς αἰῶνας διαμείνασαν ἀπλήρωτον, ἐξετέλεσεν ὁ Ἀλέξανδρος· οἷς, μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ λύσῃ τὸν κόμβον, ἐδιχοτόμησεν αὐτὸν διὰ τοῦ ξίφους του. Ἐκ τούτου δὲ, πρὸ 2000 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα, κατήνησεν εὐχρηστος ἡ φράσις « τοῦ κόπτειν τὸν Γόρδιον δεσμόν, » δηλοῦσα τὸ ὑπεκφεύγειν ἢ τὸ βιαίως ἐξομαλύνειν δυσκολίαν, ἣτις δὲν δύναται νὰ λυθῇ διὰ τῶν κατ' εὐθείαν μέσων. Τὸ Γόρδιον προσδιώρισεν ὁ Ἀλέξανδρος ὡς τὸ καταγώγιον τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες εἶχον ἐπιστρέψειν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ φθινόπωρον· καὶ ἐκεῖθεν, πρῶτῳ ἐν ἔτει 333, ἐξήκολούθησε τὴν πορείαν αὐτοῦ εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας.

Καὶ δεύτερον ὑπερβάς τὸν Ταῦρον, ἐφθασεν εἰς τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, ὅπου ἀπερισκέπτως λουσθεὶς, ἐνῶ ἦτο πεπυρωμένος, εἰς τὰ ψυχρὰ ὕδατα τοῦ Κύδνου, ὑπέπεσεν εἰς ἀσθένειαν, σχεδὸν θανατηφόρον. Κλινῆρης δὲ ὢν, εἰδοποιήθη ὅτι ὁ ἰατρὸς αὐτοῦ Φίλιππος, δωροδοκηθεὶς ὑπὸ τοῦ Δαρείου, ἔμελλε νὰ τὸν φαρμακεύσῃ. Μηδὸλως εἰς τὴν κατηγορίαν πιστεύσας, δὲν περιέμεινε νὰ ἐρευνησῇ, ἀλλ' εἰς τὴν προσεχῆ ἐπίσκεψιν τοῦ Φιλίππου ἐδέχθη καὶ ἔπιε τὸ προσφερθὲν ἰατρικόν, καὶ συγχρόνως ἔθηκε τὴν ἐπιστολήν, τὴν διαλαμβάνουσαν τὴν κατηγορίαν, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κατηγορουμένου. Τὸ ψεῦδος αὐτῆς ἀπέδειξεν ἡ ἐκβασίς. Τὴν μεγαλόφρονα δὲ ταύτην πεποίθησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐγκωμίασαν οἱ ἱστορικοὶ, καὶ ζωγράφοι ἔλαβον αὐτὴν ὡς ὑπόθεσιν. Ἐκ τῆς Ταρσοῦ ἐβάδισαν οἱ Ἑλληνες κατὰ τὸ παράλιον τῆς Κιλικίας, πρὸς τὴν Συρίαν, ὅπου ὁ Δαρεῖος προσωπικῶς περιέμενε νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ στέμμα του. Μάχη συνήφθη περὶ τὰ 30 μίλια πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀντιοχείας, εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἰσοῦ, μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ὀρέων τοῦ Ἀμανοῦ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Περσῶν ἦτο μέγιστος, πιθανῶς μεγαλητέρος οἰουδῆποτε συλλεχθέντος ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ξέρξου· ἐκ τούτων δὲ σχεδὸν 150,000, συμπε-

ριλαμβανομένων 30,000 Ἑλλήνων, ἦσαν γεγευμασμένοι, καὶ ὄφειλον νὰ φανῶσι δραστήριοι. Οἱ Ἑλληνες τῶντοι, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γραμμῆς, ἐξεπληρώσαν τὸ χρέος των, καὶ ἀντεστάθησαν ἐπιτυχῶς εἰς τὴν τρομερὰν ἐφοδὸν τῆς φάλαγγος. Ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία τῶν Μακεδόνων ἵππεων τῆς πτέρυγος, ὅπου ὁ Ἀλέξανδρος, πρὸς τὸν Δαρεῖον ἀντιτεταγμένος, ἤρχε προσωπικῶς, διέκρινε τὴν μάχην. Ὁ Δαρεῖος ἐστράφη εἰς φυγὴν· κατὰ δὲ τὸ σύνθημα εἰς ἀνατολικὸν στράτευμα, ἡ φυγὴ τοῦ κυριάρχου ἦτο σημεῖον γενικοῦ διασκορπισμοῦ. Ἡ νίκη ἦτον ἐντελής. Ἡ σκηπὴ τοῦ Δαρείου, μετὰ τῶν πολυτίμων ἐπίπλων τῆς, ἠλώθη· καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ φυγάδος μονάρχου, ἡ σύζυγος, τὰ τέκνα, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔπεσον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ. Ἀπέλαβον δ' εὐμενῆ καὶ ἐντιμον περιποίησιν, τοιαύτην ὅποιαν σπανιώτατα ἐχάριζον εἰς τοὺς ἠττηθέντας τὰ ἔθιμα τοῦ ἀρχαίου πολέμου· ἡ δ' ἐγκράτεια καὶ ἡ γενναιότης τοῦ βασιλέως εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὰ θερμότατα ἐγκωμια. Στάτειρα, ἡ σύζυγος τοῦ Δαρείου, ἐνομιζετο ἡ ὠραιότατη τῶν γυναικῶν τῆς Ἀσίας.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωκεν ἀνάπαυσιν τινα εἰς τὴν Περσίαν, ἐνῶ ἐβάδιζε πρὸς νότον, κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Φοινίκης, εἰς τῆς Αἰγύπτου σπεύδων τὴν κατάκτησιν. Ἡ Τύρος, εἰς τὰ πλούτη καὶ τὸ κράτος τῆς ἐγκαυχωμένη, ἀπεποιήθη εἰς αὐτὸν τὴν εἰσοδὸν διὰ νὰ τιμωρηθῇ δὲ ἡ θρασύτης αὐτῆ, ἐπολιορκήθη ἡ πόλις, κραταιὰ ὡς ἐκ τῆς νησοειδοῦς τοποθεσίας τῆς, τῶν μεγίστων περιτειχισμάτων, καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῆς. Ὁ ἀγὼν ἦτο πολυχρόνιος καὶ ἀμφιβέβητος, καὶ ἀποτελεῖ ἐν τῶν ἀξιολογώτερων μερῶν τοῦ Περσικοῦ πολέμου. Μετὰ ἐπτὰ μῆνον πολιορκίαν ἠλώθη ἐξ ἐφόδου. Ὀκτακισχίλιοι Τύριοι λέγεται ὅτι ἔπεσον διὰ τοῦ ξίφους, καὶ 30,000 ἐπωλήθησαν ὡς ἀνδράποδα· πρὸς δὲ τούτοις 2,000 ἐσταυρώθησαν ἐπὶ τῆς παραλίας. Ἡ ἐν Παλαιστίνῃ Γάζα ὑπέστη δίμηνον πολιορκίαν, καὶ ὑπέφερον ὁμοίως αὐστηρότητας· τὸ δ' ἐπὶλοιπον τῆς Παλαιστίνης ὑπετάχθη ἀνευ ἀντιστάσεως. Ὁ Ἰώσηπος διηγείται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ὁ μέγας δορικτῆταιρ ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅτι ὑπεδέχθησαν αὐτὸν μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ οἱ Ἰουδαῖοι ἱεράρχαι, ὅτι ἀνεγνώρισε τὸν ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὅτι ἤκουσε μετὰ ζωηρᾶς εὐχαριστήσεως τὴν προφητείαν τοῦ Δανιὴλ περὶ τοῦ ὅτι Ἑλληὴν ἤθελεν ἀνατρέψει τὴν Περσικὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡ σιωπῆ ὅμως τοῦ Ἀρριανῶν καθιστάνει ἀμφίβολον τὴν διήγησιν ταύτην.

Εἰς ἐπτὰ ἡμέρας διεπέρασεν ὁ στρατὸς τὴν δύσκολον καὶ κινδυνώδη ἔρημον, τὴν μετὰ τῆς Γάζης καὶ

Πηλουσίου.* Ἡ Αἴγυπτος, μηδέποτε καλῶς διατεθειμένη πρὸς τοὺς Πέρσας δεσπότας τῆς, ὑπέκλινεν εἰς τοὺς Ἑλληνας ἀνευ ἀντιστάσεως ἢ δυσαρρεσκείας. Ὅθεν τὸ μέρος τοῦτο τῆς διηγήσεως παρέχει οὐδὲν ἀξίον μνήμης, ἐκτὸς τῆς θεμελιώσεως τῆς Ἀλεξάνδρειας, πόλεως ἐξόχου διὰ τέχνας, μύθησιν, καὶ ἐμπορίου, ἐπὶ ἀκάρπου λαοϊδὸς γῆς μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῆς Μαρεωτίδος λίμνης· καὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸν περιβόητον ναὸν τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, τοποθετημένον εἰς ἓνα τῶν καρποφόρων τόπων, οἵτινες καλοῦνται Ὁάσεις, εἰς τὰ βάθη τῶν ἀξένων ἀμμων τῆς Αἰθύης. Μόλις πρὸ 200 ἐτῶν στρατὸς τοῦ Πέρσου κατακτητοῦ Καμβύσου ἀπωλέσθη ὀλόκληρος, ἐνῶ διευθύνετο εἰς τὸ μέρος τοῦτο· ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως ἦτον εὐτυχέστερος· καὶ τὸ περὶ τῆς θείας αὐτοῦ καταγωγῆς ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ μαντείου, ὅπερ ἐχαιρέτησεν αὐτὸν ὡς υἱὸν τῆς θεότητος. Ὅθεν ἡ ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτοῦ εἰκὼν ἔχει καὶ τὸ σύμβολον τοῦ Ἄμμωνος, τουτέστι τὰ κέρατα κριοῦ. Πολλὰ τεράστια διηγοῦνται περὶ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ὁ Κουίντος Κούρτιος καὶ ὁ Πλούταρχος. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐστράφη διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν Μέμφιν, καὶ ἀσμένως ἤθελεν ἐπισκεφθῆ τὰς Θήβας καὶ τὰ θαύματα τῆς Ἀνω Αἰγύπτου. Ἀλλ' ὁ Δαρεῖος εἶχεν ἤδη συλλέξει δεύτερον στράτευμα· ὅθεν ὁ Ἕλληνας, προνοήσας ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως τῆς Αἰγύπτου, ἐπανήλθεν εἰς τὴν Τύρον κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 331· καὶ ἐκεῖθεν ἐβάδισεν εἰς τὸ ἐνδότερον πρὸς τὴν Θάψακον, ἐν τῶν συνήθων περασμάτων τοῦ Εὐφράτου.

Ἐπέρασε δὲ τὸν ποταμὸν αὐτὸν ἀνενόχλητος κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα, καὶ ἐξήκολούθησε τὴν πορείαν του μέχρι τοῦ Τίγρητος, ὃν διέβη τὴν 20ην Σεπτεμβρίου, ἡμέραν ἀξιοσημείωτον διὰ σχεδὸν ὀλικὴν ἐκλειψιν τῆς σελήνης. Τὴν ἐνάτην ἡμέραν μετὰ ταῦτα, συνέβη ἡ τρίτη μεγάλη μάχη, ἐγγὺς τῶν Γαυγαμῆλων. Τὸ θέατρον τῆς συμπλοκῆς ἦτον ἐκτεταμένη πεδιάς, ὅρια ἔχουσα πρὸς μὲν ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς τοὺς συρρέοντας ποταμοὺς Λύκον καὶ Τίγρητα, πρὸς δὲ βορρᾶν τὰ Γορδουαῖα ὄρη. Ὁ Δαρεῖος εἶχεν ἐκλέξει ταύτην ὡς τὸ στάδιον τῆς μάχης, καὶ εἶχεν ἐξομαλύνειν αὐτὴν ἐπιμελῶς, ὥστε νὰ ἐνεργῶσι μὲ πλεῖστον ὄφελος αἱ πολεμικαὶ ἄμαξαι καὶ οἱ ἵπποι του. Τὴν φοβεράν δύναμιν αὐτοῦ λογαριάζουσιν οἱ Ἑλληνες ἱστορικοὶ ὡς ἐν ἑκατομμύριον πεζῶν, 40,000 ἵππεων, 200 ἄρματα, καὶ 15 ἐλέφαντας· δύναμιν τόσον ἀμέτρως πολυπληθεστέραν τῆς Ἑλληνικῆς, ὡς καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ἀριθμοῦ ἐὰν ἀφαι-

* Τὸ Πηλούσιον ἦτο πόλις καὶ φρούριον τῆς κάτω Αἰγύπτου, κειμένη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικωτέρου τῶν στομίων τοῦ Νείλου· ἐκλήθη δὲ οὕτως ἀπὸ τὴν βαλτώδη θέσιν τῆς.

ρέσωμεν, ἢ τιμὴ τῶν νικητῶν ὀλίγον ἐλαττοῦται. Οἱ ἐλέφαντες καὶ αἱ ἄμαξαι ἐτέθησαν κατὰ μέτωπον· ἀλλ' αἱ δυσάγωγοι καὶ βαρβαρικά αὗται προσθήκαι ὀλίγον ἐτάραξαν τοὺς γεγυμνασμένους ἀντιπάλους του. Οἱ φίλοι στρατιῶται ἐδραμον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, ἐκοψαν τοὺς ῥυτῆρας ἥτοι λωρία τῶν ἄμαξων, καὶ ἠκόντισαν τοὺς ἠνιόχους· αἱ ὀλίγαι δέ, ὅσαι ἔφθασαν εἰς τὰ Ἑλληνικά τάγματα, ἀφέθησαν νὰ διαβῶσιν ἀβλαβῶς εἰς τὰ ὄπισθεν. Ὡς καὶ πρότερον, τὸ βάρος τῆς μάχης ἔπεσον ἐπὶ τοῦ ἱππικοῦ· καὶ πάλιν κατὰ τὴν δεξιάν πτέρυγα, ὅπου ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο προσωπικῶς ἀντιτεταγμένος εἰς τὸν Δαρειον, ἢ νίκη ἦτον ἀδιαφιλονεικῆτος, ἐνῶ κατὰ τὴν ἀριστεράν ὁ πρεσβύτερος Παρμενίων μάλως ἐδυσκολεύετο νὰ βαστάξῃ τὴν θέσιν του κατὰ τῶν Σακῶν καὶ Πάρθων. Ἀλλ' ὅτε ὁ βασιλεὺς ἦλθε πρὸς βοήθειάν του, ἡ νίκη ἐτελειώθη. Ὁ Δαρειὸς ταχέως ἐτρέπη εἰς φυγὴν, καὶ, ὡς πρότερον, ἡ ἄμαξα καὶ ἡ πανοπλία του ἔμειναν λεία εἰς τὸν νικητὴν. Διεύθυνε δὲ τὸν δρόμον του κατὰ βορρᾶν πρὸς τὰ Ἐκβάτανα, ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος πρόεχώρησε κατὰ μεσημβρίαν, νὰ συνάξῃ τοὺς ἀφθόνους καρποὺς τῆς κατακτήσεως, τὰ λάφυρα τῶν πλουσιῶν πόλεων τῆς Ἀσσυρίας καὶ Περσίας. Ἡ μάχη αὕτη, ἐν Γαυγαμήλοις συγκροτηθεῖσα, καλεῖται κοινότερον ἢ ἐν Ἀρβήλοις, τόπω ἀξιολογητέρῳ, περὶ τὰ 40 μίλια ἀπέχοντι.

Ἡ Βαβυλών, τὸ θαυμάσιον ποτε τοῦ κόσμου, εἶχε παρακμάσειν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς αὐτοκρατορίας τῆς καὶ τῆς κατακτήσεως τοῦ Κύρου. Οἱ πολῖται αὐτῆς, ὡς οἱ τῆς Αἰγύπτου, ὑπεδέχθησαν ἀσμένως τὸν Ἀλέξανδρον· αὐτὸς δὲ, κατὰ τὴν συνήθη πολιτικὴν του, ἐσπούδαζε νὰ ἐλύσῃ τὴν ἀγάπην τῶν, περιποιούμενος καὶ ἐμπιστευόμενος αὐτούς· δίδων ὀπίσω τὰς ἀμέτρους προσόδους τοῦ ἱερατείου, καὶ ἀποκαθιστῶν τὰς ἱεράς οἰκοδομὰς των, μάλιστα δὲ τὸν μεγαλοπρεπῆ πυραμειδοειδῆ ναὸν τοῦ Βήλου, ὃν διέταξε νὰ ἀνοικοδομηθῶσιν ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ λαμπρότητι. Ἡ πόλις Σοῦσα, ἐν τῶν προσφιλῶν καταγωγῶν καὶ ταμείων τῶν Περσῶν βασιλέων, ἔσειλε νὰ προσφέρῃ τὴν ὑποταγὴν τῆς· καὶ ἐδῶ, λέγεται, εὐρέθησαν χρήματα ἀξίας πενήτηκοντα ἑκατομμυρίων ταλλάρων. Τοὺς χειμερινοὺς μῆνας ἐδαπάνησε καθυποτάττων τὴν κυρίως Περσίαν, τὴν ἀρχικὴν ἔδραν τῆς Περσικῆς φυλῆς· τοῦτο δὲ κατώρθωσεν ὅχι ἄνευ γενναίας ἀντιστάσεως, καὶ μεγάλων δυσκολιῶν εἰς τὰ ὄρενα περάσματα τῆς τραχείας ἐκείνης γῆς. Τὰ ἀνάκτορα καὶ ὀχυρώματα τῆς Περσέπολεως, ὅπου τὰ σωζόμενα λείψανα ἐλύουσιν ἔτι τὸν θαυμασμόν τῶν περιηγητῶν, ἐκάλησαν ἐκ προμελέτης, κατὰ τὸν Ἀρριανόν, πρὸς ἐκδίκησιν τῶν ὑβρεῶν τοῦ Εὐέρξου, τῆς πυρπολήσεως τῶν Ἑλληνικῶν ναῶν, καὶ τῆς

καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Πλούταρχος ὅμως καὶ ἄλλοι διηγοῦνται ὅτι ἐκάλησαν ἐν κόμῳ καὶ μέθῃ, κατὰ προτροπὴν τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐταίρας Θαΐδος. Ἐνταῦθα καὶ εἰς τὰς Πασαργάδας, πόλιν καὶ νεκροταφεῖον τοῦ μεγάλου Κύρου, ὅχι πολὺ ἀπέχουσαν, θησαυροὶ ἄπειροι ἔπεσον πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δορικτήτορος.

Εἰς τὰς ἐνασχολήσεις ταύτας ἀνηλώθησαν ἱκανοὶ μῆνες, ὥστε ἦτον ἤδη προχωρημένος τὸ ἔαρ τοῦ 330, ὅτε ἐκίνησεν ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς βορρᾶν εἰς καταδίωξιν τοῦ Δαρειοῦ, ὅστις ἔφυγε, πλησιάζοντας αὐτοῦ, πρὸς τὰς ἀρκτέας ἐπαρχίας. Οἱ ὄπαδοί του, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Βήσσου, σατράπου τῆς Βακτρίας, ἐφάνησαν ἄπιστοι. Πρῶτον δὲ περιώρισαν αὐτόν· ἀλλὰ καταδιωκόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις εἶχε μάθει τὴν θέσιν τοῦ Δαρειοῦ, καὶ ὅστις, εἴτε ἐκ φιλανθρωπίας εἴτε ἐκ πολιτικῆς, ὑπερεπεθύμει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ πρόσωπόν του, ἐπλήγωσεν αὐτόν θανάσιμως, καὶ ἀφήκεν αὐτόν ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν πλευράν τῆς οδοῦ. Τὸ σῶμά του μετεκομίσθη εἰς τὴν Περσίαν, καὶ ἀπετέθη μετὰ τῆς συνήθους πομπῆς ἐν τῷ βασιλικῷ τάφῳ. Ὁ Βήσος συνελήφθη τὸ προσεχές ἔτος, καὶ ὑπέφερε σκληροτάτην ποινὴν.

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον παρατηροῦμεν τὴν πρώτην τῶν βιαιῶν, ζηλοτύπων, καὶ αὐθαιρέτων πράξεων, αἰτινες βαθέως ἐκλήιδωσαν τὰς ἀγαθὰς ποιότητας τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Φιλώτας, στρατηγός τῶν Συντρόφων, καὶ υἱὸς τοῦ ἀνδρείου καὶ πολυλείου Παρμενίωος, ὑπενοήθη ὅτι συνώμοσε κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τὰ περιστατικά δὲν εἶναι σαφῆ· ἀλλ' ὁ κατηγορηθεὶς ἐδικάσθη ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ, κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς τύπους, καὶ ὑπ' ἐκείνων κατεδικάσθη καὶ ἐθανατώθη. Ἐναντίον τῆς πίστεως τοῦ Παρμενίωος δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἐλαχίστη ἀπόδειξις· ἀπλῆ μόνον εἰκασία ὅτι, καθὸ πατήρ, ἴσως ἐγνώριζε τοὺς σκοποὺς τοῦ υἱοῦ του. Ἀλλ' εἶχεν ἀφεθῆν ἀρχῶν τῆς Μηδίας καὶ τοῦ ἐκεῖ στρατεύματος, καὶ ἡ μνησικακία του ἠδύνατο νὰ φέρῃ κίνδυνον. Ὅθεν ὁ νεανίας δορικτήτωρ, χωρὶς ν' ἀποβλέψῃ εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ γέροντος στρατηγού, χωρὶς τινος τύπου διαδικασίας, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀνατολικῶν δεσποτῶν εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας, ἔσειλε μουσικὴν διαταγὴν εἰς τινὰ τῶν ὑπαλλήλων ἀξιωματικῶν, νὰ θανατώσῃ αὐτόν, ὅπου καὶ ἐγένετο.

Ἐπειτα συνέχεται.

— Χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν, αὐτοὶ παρ' αὐτῶν ἕτερα προσπορίζομεν Ἀποούμεθ', ἢν πτάρη τις· ἢν εἴπη κακῶς, Ὁργιζόμεθ' ἢν ἴδῃ τις ἐνὶ πῆνιον, σφοδρῶς Φοβούμεθ' ἢν γλαυὲ ἀνακρίγη, δεδοίκαμεν.

ΟΤΙ ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΟΙ ΠΡΩΤΙΣΤΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΕΙΣ.

ΑΛΗΘΗΣ καὶ ἀξιὸς παιδαγωγός εἶναι μόνος ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει κλίσει εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐγενές αὐτοῦ ἔργον. Ὁ μαθητὴς χρεωστῆν νὰ ἀκούῃ τὸν διδάσκαλον· ἀρα αἱ μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις ἀνάγκη πᾶσα νὰ θεμελιώνονται εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην καὶ ἀναλογίαν. Οὕτως ἡ φύσις διαθέτει τὰ παιδία ὡς πρὸς τὴν μητέρα. Ἰδὲ πῶς παρομοιάζουσι κατὰ τὴν εὐμορφίαν, τὴν χάριν, τὴν νεότητα, τὸ πνεῦμα, καὶ μάλιστα τὴν καρδίαν. Ἡ ὑπομονὴ ἀποκρίνεται εἰς τὴν περιέργειαν, καὶ ἡ γλυκύτης εἰς τὴν ὀρμὴν. Ποτὲ τοῦτο ἡ ἀμάθεια δὲν γίνεται ὀχληρὰ εἰς τὴν ἐμπειρίαν ἐκείνης· καὶ τῶν δύο σχεδὸν τὸ λογικὸν συγχρόνως, τρόπον τινά, τελειοποιεῖται καὶ συναυξάνεται· τὸσον τῆς μητρὸς τὴν ὑπεροχὴν μαλάσσει καὶ ταπεινοὶ ἢ φιλοσοφία. Ἡ ἐλαφρότης τοῦ πνεύματος, ἡ κλίσις εἰς τὴν ἡδονήν, ἢ ἀγάπη τοῦ παραδόξου καὶ μυθώδους, τὰς ὁποίας ἀνειδίξομεν ὡς ἐλαττώματα τῶν γυναικῶν, συνδέουσι περισσότερο τὸ παιδίον μετὰ τὴν μητέρα. Βλέποντες λοιπὸν ποῖος ἔλαβεν ἀπὸ τὴν φύσιν πλειοτέραν ἀγαθότητα, μακροθυμίαν καὶ προσοχὴν, συμπεραίνομεν εἰς ποῖον θέλει αὕτη νὰ παραδίδωμεν τὴν ἀπαλήν τῶν παιδιῶν καὶ ἀδύνατον ἡλικίαν.

Γενικῶς ὀλίγοι παρατηροῦσιν ὅτι τὰ παιδία καταλαμβάνουσι μόνον ὅ,τι βλέπουσι, καὶ ἐνοοοῦσι μόνον ὅ,τι αἰσθάνονται. Τὸ αἰσθημα γέννεται εἰς αὐτὰ πρὸ τῆς διανοίας. Ὅθεν ὅστις τὰ συνειθίζει νὰ βλέπωσι, καὶ ἐξάπτει τὴν ἀγάπην των, ἐκεῖνος ἐπιτυχάνει τὸν σκοπὸν τῆς παιδαγωγίας. Ἡ ἀρετὴ δὲν διδάσκεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμπνέεται. Ὅθεν κατὰ τοῦτο μάλιστα ἐξέχουσι αἱ γυναῖκες· ἐπειδὴ φροντίζουσι νὰ καταστήσωσι πρῶτον ἀξιαγάπητον εἰς ἡμᾶς ὅ,τι ἐπιθυμοῦσι, καὶ μᾶς βιάζουσι ἀνεπαίσθητος νὰ τὸ θέλωμεν.

Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν τί μανθάνουσιν ἄρα γὰρ ἀπὸ τῆς γυναικῆς; Ὅ,τι ἔμαθεν ὁ βασιλεὺς τῶν Γάλλων Σαιντουῆς ἀπὸ τὴν μητέρα του Βλάγγην, ὁ Ἑβρίκος Δ' ἀπὸ τῆν Ἰωάνναν Λαβρέτ, καὶ ὁ δωδέκατος Λουδοβίκος ἀπὸ τὴν Μαρίαν Κλεῦη.

Ἀπὸ ἐξήκοντα ἐνῆξ μονάρχων τῆς Γαλλίας, λέγει ὁ Διμεν. Martin, τρεῖς μόνον ἠγάπησαν τὸν λαόν, καὶ οἱ τρεῖς αὗτοι, πρᾶγμα περίεργον, ἀπὸ τὰς μητέρας των ἀνετράφησαν.

Ὁ παιδαγωγός, ὅστις συγκαταβαίνει εἰς τὰς ἀδυναμίας τοῦ μαθητοῦ, διὰ νὰ ρυθμίσῃ κατ' ὀλίγον τὴν καρδίαν του, καὶ νὰ τὸν καταστήσῃ τίμιον ἄνθρωπον καὶ ἀγαθὸν πολίτην, κατώρθωσε τὸ πᾶν. Ἀλλὰ ποῖος ἐπιτυχάνει εἰς τοῦτο καλῆτερα παρὰ τὴν μητέρα; Ποῖος παρ' αὐτὴν ἄλλος δύναται νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ προκρίνωμεν τὴν τιμὴν ἀπὸ τὸν πλοῦτον, νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς οἰκείους, νὰ βοηθῶμεν τοὺς δυστυχεῖς, καὶ νὰ ὑψώσωμεν τὴν ψυχὴν εἰς τὴν πηγὴν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀπείρου; Ὁ κοινός καὶ σχολαστικὸς παιδαγωγός ἠθολογεῖ καὶ συμβουλεύει μόνον τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ἡ μητὴρ τὴν ἐγκαρτεῖ εἰς τὴν καρδίαν.

Ἐκ τούτων ἂς καταλάβωμεν πόσον ἀναγκαία εἶναι ἡ ἀνατροφή τῶν κορασίων, ἀναγκαία πολὺ περισσότερο παρὰ τὴν παιδαγωγίαν τῶν ἀρρένων, καὶ εἰς αὐτὴν ἔπρεπεν ἤδη πρὸ πολλοῦ νὰ στρέψωσι τὰ ὄμματα οἱ γονεῖς· ἐπειδὴ τί εἶναι τῶνόντι τὸ παιδίον ὡς πρὸς τὸν διδάσκαλον; ἀμαθής, τὸν ὁποῖον ἔχει νὰ διδάξῃ· τί εἶναι πάλιν τὸ αὐτὸ παιδίον ὡς πρὸς τὴν μητέρα; ψυχὴ, τὴν ὁποῖαν ἔχει νὰ μορφώσῃ. Οἱ καλοὶ διδάσκαλοι ἀναδεικνύουσι καλοὺς μαθητάς, μόνον ὅμως αἱ γυναῖκες μορμόνουσι τοὺς ἄνθρώπους. Ἡ ἀνατροφή λοιπὸν ἀνήκει ὅλη εἰς τὴν μητέρα· καὶ ἂν τὴν ἤρπασαν οἱ ἄνδρες, τοῦτε προῆλθεν ἀπὸ τὴν σύγχυσι τῶν ὀνομάτων τῆς παιδείας καὶ ἀνατροφῆς, τὰ ὁποῖα ἐθεώρησαν ὡς τὸ αὐτὸ

ἢ 6*

πρᾶγμα· ἀλλὰ τὴν μὲν παιδείαν δυνάμεθα νὰ διακόψωμεν, καὶ νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ διδασκάλου εἰς διδάσκαλον· ἢ ἀνατροφή ὅμως πρέπει νὰ γίνῃ ὀλόκληρος ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον. Ἄς μὴ ζητῶμεν ἄρα ἔξω τῆς οἰκίας τὸν παιδαγωγόν, ἐπειδὴ τὸν ἔχομεν πάντοτε πρόχειρον.

Νεαὶ μητέρες! σεῖς ἔχετε τὸ προτέρημα τῆς ἀληθοῦς ἀνατροφῆς· τὰ δικαιώματά σας, τὴν δυνάμιν σας, τὴν κυριότητά σας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ παραιτήσῃτε καὶ νὰ ἀρνηθῆτε, ἀλλὰ διατρέχουσι τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, συγχωρήσατέ με, παρακαλῶ, μετὰ θάρρους νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου, τὴν εὐταξίαν τῶν οικογενειῶν, τὴν ὁδοῦν τῶν τέκνων σας καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης, ἐπειδὴ δια τὰ ἀγαθὰ ταῦτα κρέμανται κυρίως ἀπὸ τὴν πρώτην ἀνατροφήν, τὴν ὁποῖαν ἡ φύσις ἐνεπιστεύθη εἰς τὰς χεῖράς σας.

Ο Ρ Α Σ Σ Ε Λ Α Σ.

[Ἴδε Τόμ. ζ'. Σελ. 156-159, 165-168, 180-183. Τόμ. η'. Σελ. 5-8, 22-25, 38-40, 53-55, 77-79.]

ΚΕΦΑΛ. ΚΣΤ'. Ἡ Βασιλόπαις καταγίνεται εἰς τὴν ἐρευνάν της ἐπιμελῶς μᾶλζον ἢ ἐπιτυχῶς.

Ἡ ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ, ἐν τῷ μεταξὺ, εἰσεχώρησεν εἰς πολλὰς οικογενείας· καθότι ὀλίγαι μόνον αἱ θύραι, αἵτινες δὲν ἀνοίγουσιν εἰς τὴν καλοκάγαθον ἐλευθερίτητα. Αἱ θυγατέρες πολλῶν οἰκῶν ἦσαν εὐθυμοὶ καὶ ἰλαραὶ· ἀλλ' ἡ Νεκαγία, συνεθισμένη πρὸ πολλοῦ εἰς τὰς συνδιαλέξεις τοῦ Ἰμλάκου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, ὀλίγον ἠδύνετο μετὰ τὴν παιδαριώδη αὐτῶν ἐλαφρότητα καὶ τὴν ἀσήμαντον πολυλογίαν. Τὰς ἐννοίας των εὐρήκε μικροπρεπεῖς, τὰς ὀρέξεις ποταπάς, καὶ τεχνητὴν πολλὰκις τὴν φαιδρότητα. Αἱ ἠδοναὶ αὐτῶν οὐ μόνον ἦσαν ὀλίγαι, ἀλλὰ καὶ ἐπικραίνοντο ὑπὸ χαμερπῶν ἀνταγωνισμῶν καὶ ἀχρείας τινὸς ἀμίλλης. Πάντοτε ἐθεώρουζαν ζηλοτύπως ἢ μίαν τῆς ἄλλης τὴν καλλονὴν ποιότητα, ἥτις οὐδ' ἐκ τῆς μερίμνης προσλαμβάνει τι, οὐδ' ἐκ τῆς κατηγορίας ἀπολλύει. Πολλαὶ εἶχον ἔρωτα πρὸς οὐτιδανούς τινος νεανίσκους, καὶ πολλαὶ ἐφαναζέοντο ὅτι εἶναι ἐρωτόληπτοι, ἐνῶ κατ' ἀλήθειαν δὲν ἦσαν εἰμὴ ἀργαί. Ἡ ἀγάπη αὐτῶν δὲν προσηλοῦτο εἰς τὴν σύνεσιν ἢ τὴν ἀρετὴν, καὶ διὰ τοῦτο σπανίως ἐλάμβανεν ἀγαθὸν τέλος. Προσωρινὴ ὅμως ἦτον ἡ λύπη, ὡς καὶ ἡ χαρὰ των· εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν οὐδὲν ἦτο σταθερόν, οὐδὲν εἶχε κάμμιναν συνέχειαν μετὰ τὸ παρελθὸν ἢ τὸ μέλλον· ἐπιθυμία εὐκόλως ὑπεχώρει εἰς ἐπιθυμίαν, ὡς ἡ ῥιπτομένη εἰς τὰ ὕδατα δευτέρα πέτρα ἐξαλείφει καὶ συγγέει τοὺς κύκλους τῆς πρώτης.

Μετὰ τὰς κόρας ταύτας ἔπαιζεν ὡς μετὰ ἀβλαβῆ ζῶα, καὶ εὕρισκεν αὐτὰς σεμννομένας διὰ τὴν εὐνοίαν της, καὶ βαρυνόμενας τὴν συντροφίαν της.

Ἀλλ' ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἦτο νὰ ἐξετάσῃ βαθύτερον, καὶ ἡ εὐπροσηγορία της εὐκόλως κατέπειθε τὰς καρ-

θίας, αίτινες υπό τῆς λύπης ἐστενοχωροῦντο, νὰ ἐκχέωσι τὰ μυστικά των εἰς τὸ ὠτίον τῆς· καὶ ἐκείναι, ὅσας ἡ ἐλπίς ἐκολάκευεν, ἢ εὐφραίνεν ἢ εὐδαιμονία, πολλάκις προσεκάλουν αὐτὴν νὰ μεθέξῃ τῶν ἡδονῶν των.

Ἡ βασιλόπαις καὶ ὁ ἀδελφὸς τῆς συνήρχοντο πρὸς τὸ ἐσπέρας εἰς ἰδιαιτέρον τι θερινὸν οἶκημα ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Νεῖλου, καὶ διηγοῦντο πρὸς ἀλλήλους τὰ τῆν ἡμέραν συμβεβηκότα. Ἐνῷ δὲ συνεκάθητο, ἔβριψεν ἡ βασιλόπαις τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ἔβρεεν ἐμπροσθέν τῆς, καὶ εἶπεν, « Ἀποκρίθητι, μεγάλε πάτερ τῶν ὑδάτων, σὺ ὅστις κυλῖεις τὰ ρεύματά σου διὰ ὀδοῦντων ἐθνῶν, ἀποκρίθητι εἰς τὰς ἐπικλήσεις τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐντοπίου βασιλέως σου· εἶπέ με ἀν ποτίζης, καθ' ὅλην τὴν πορείαν σου, ἕνα μόνον οἶκον, ἐξ οὗ δὲν ἀκούεις γογγυσμοὺς καὶ παράπονα ; »

« Λοιπὸν, » εἶπεν ὁ Ῥασσέλας, « καὶ σὺ ἀπέτυχες ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν ἰδιωτῶν, ὡς ἐγὼ ἐν ταῖς αὐλαῖς ; »
« Ἀφοῦ τὴν ἐσχάτην φορὰν, » εἶπεν ἡ βασιλόπαις, « διειμοιράσθημεν τὸ ἔργον τῆς παρατηρήσεως, ἡδυνήθημεν νὰ λάβω ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς πολλὰς οἰκογενείας, ὅπου ἐξωτερικῶς ἐφαίνετο ἡ εὐδαιμονία μετὰ τῆς εἰρήνης συνδιτρίβουσα· ἀλλ' οὐδεμίαν κατοικίαν εὗρον εἰσέτι ἀτάραχον ὑπὸ τινος ἐρινύους.

« Δὲν ἐζήτησα τὴν ἄνεσιν μετὰ τῶν πτωχῶν, ἐπειδὴ ἐσυμπέρανα ὅτι ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ εὑρεθῇ. Ἀλλὰ πολλοὺς, περὶ ὧν ἐνόμιζον ὅτι ζῶσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλοῦτου, εἶδον πάσχοντας ὑπὸ τῆς πενίας. Ἡ πενία, εἰς τὰς μεγαλοπόλεις, λαμβάνει πολλὰ διαφοροτικά φαινόμενα· πολλάκις κρύπτεται ὑπὸ τὴν λαμπρότητα, καὶ πολλάκις ὑπὸ τὴν ἀσωτίαν. Μέγα μέρος τῶν ἀνθρώπων καταγίνονται εἰς τὸ κρύπτειν τὴν ἐνδειαν αὐτῶν ἀπὸ τοὺς ἐπιλοιποὺς διατηροῦσιν ἑαυτοὺς διὰ προσωρινῶν μέσων, καὶ ἀπολλύουσι πᾶσαν ἡμέραν, διὰ τὴν αὔριον ἐπινοοῦντες.

« Τὸ δεινὸν ὅμως τοῦτο, καίτοι συνεχὲς, ἐθεώρουν μετ' ὀλιγωτέρας λύπης, καθὸ δυναμένη νὰ ἐλαφρύνω αὐτό. Πλὴν τινὲς ἀπέβαλλον τὴν γενναϊότητά μου, μᾶλλον δυσαρεστοῦμενοι ὅτι τόσο ταχέως ἀνεκάλυπτον τὰς χρείας των, παρά ἡδυνόμενοι ὅτι προθύμως συντρέχον αὐτάς· ἀλλὰ δὲ, αίτινες ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ παραδεχθῶσι τὴν ἀγαθοεργίαν μου, οὐδέποτε ἡδυνήθησαν νὰ συγχωρήσωσι τὴν εὐεργετιὰ των. Πολλοὶ ὅμως ὑπῆρξαν εἰλικρινῶς εὐγνώμονες, ἀνεῦ τῆς ἐπιδείξεως τῆς εὐγνωμοσύνης, ἢ τῆς ἐλπίδος ἄλλων χαρίτων. »

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'. Ἡ Βασιλόπαις ἐξακολουθεῖ τὰς περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου παρατηρήσεις τῆς.

Ἰδοῦσα ἡ Νεκαγία ὅτι ἐφείλκεσε τὴν προσοχὴν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, ἐπέσθρασε τὰ ἐπόμενα·—

« Εἰς οἰκογενείας, ὅπου ὑπάρχει ἢ καὶ δὲν ὑπάρχει πενία, ὑπάρχει κοινῶς διχόνοια· ἐὰν τὸ βασίλειον ἦναι, ὡς μᾶς λέγει ὁ Ἴμλακος, μεγάλη οἰκογένεια, ἢ οἰκογένεια εἶναι ὡσαύτως μικρὸν βασίλειον, κατασπαρασσόμενον ὑπὸ κομμάτων, καὶ ἐκτεθειμένον εἰς μεταβολάς. Ὁ ἀγύμναστος παρατηρητὴς ἐλπίζει ὅτι ἡ μετὰ τὴν γονέων καὶ τέκνων φιλοστοργία θέλει εἶσθαι σαθερὰ καὶ ἴση· ἀλλ' ἡ εὐνοία αὕτη σπανίως ἐξακολουθεῖ ἐπέκεινα τῶν χρόνων τῆς νηπιότητος· μετὰ βραχὺ καιροῦ διάστημα τὰ τέκνα γίνονται ἀντίζηλοι τῶν γονέων των. Αἱ ἀγαθοεργίαι συμμιγνύονται μετὰ ὀνειδισμοὺς, καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη ἐξευτελιζέται ὑπὸ τοῦ φθόνου.

« Γονεῖς καὶ τέκνα σπανίως ἐνεργοῦσιν ἐκ συμφώνου· ἕκαστον τέκνον προσπαθεῖ νὰ σφετερισθῇ τὴν ὑπόληψιν ἢ τὴν ἀγάπην τῶν γονέων του· οἱ δὲ γονεῖς, ἐτι μᾶλλον ἀσυγγνώστως, προδίδουσιν ἀλλήλους εἰς τὰ τέκνα των· ὅθεν ἀλλὰ μὲν θέτουσι τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν εἰς τὸν πατέρα, ἀλλὰ δὲ εἰς τὴν μητέρα, καὶ βαθμηδὸν ὁ οἶκος πληροῦται τεχνασμάτων καὶ σκευωριῶν.

« Αἱ δοξα�αί τῶν τέκνων καὶ τῶν γεννητόρων, τῶν νέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, εἶναι φύσει ἐναντία, ὡς ἐκ τῶν ἐναντίων ἀποτελεσμάτων τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀθυμίας, τῆς προσδοκίας καὶ τῆς πείρας, ἀνεῦ ἐγκλήματος ἢ ἀρροσύνης ἐξ οἰουδῆποτε μέρους. Τὰ χρώματα τῆς ζωῆς κατὰ τὴν νεότητα καὶ τὸ γῆρας φαίνονται διαφοροτικά, ὡς τὸ πρόσωπον τῆς φύσεως κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸν χειμῶνα. Πῶς δὲ δύναται τὰ τέκνα νὰ πιστεύωσι τὰ ὑπὸ τῶν γεννητόρων αὐτῶν διαβεβαιούμενα, ἐνῷ φρονοῦν ὅτι ἰδίους αὐτῶν ὀφθαλμοῖς βλέπουσι τὰ ἐναντία ;

« Ὀλίγοι γονεῖς διάγουσι κατὰ τρόπον, ὥστε διὰ τῆς ζωῆς αὐτῶν νὰ ἰσχυροποιῶσι τὰς γνώμας των. Ὁ γέρων πέποιθεν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν βραδεῖαν ἐπίνοιαν καὶ τὴν κατὰ βαθμοὺς ἐπίδοσιν· ὁ νέος ἐλπίζει αὐξήσιν ἐκ τῆς μεγαλοφυΐας, δραστηριότητος, καὶ ὁρμῆς του. Ὁ γέρων τιμᾷ τὸν πλοῦτον, ὁ νέος σέβεται τὴν ἀρετὴν. Ὁ γέρων θεοποιεῖ τὴν προφύλαξιν· ὁ νέος παραδίδεται εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὴν τύχην. Ὁ νέος, μὴ σκοπεύων κακὸν, φρονεῖ ὅτι οὐδεὶς ἄλλος σκοπεύει, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργεῖ ἀτέχνως καὶ εἰλικρινῶς· ἀλλ' ὁ πατήρ του, ὑπομείνας τὰ δεινὰ τῆς δολιότητος, κλίνει εἰς τὴν ὑποψίαν, καὶ πολλάκις παρακινεῖται εἰς τὸ δολιεύεσθαι. Τὸ γῆρας ἐπιβλέπει μετ' ὀργῆς εἰς τὴν ὁρασύτητα τῆς νεότητος, ἢ δὲ νεότης μετὰ περιφρονησεως εἰς τὴν δειλίαν τοῦ γηρατειοῦ. Τοιοῦτοτρόπως οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα, κατὰ τὸ πλείστον μέρος, ὅσον περιττότερον ζῶσι, τοσοῦτον ὀλιγώτερον ἀγαπῶνται· ἐὰν δὲ οἱ τόσοσφίγχα συνδεδεμένοι ὑπὸ τῆς φύσεως ἦναι

βράσανος ἀλλήλων, ποῦ νὰ ζητήσωμεν τρυφερότητα καὶ παραμυθίαν ; »

« Βέβαια, » εἶπεν ὁ βασιλόπαις, « ἀτυχὴς ἐσθήης, ἀδελφῆ μου, ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν γνωρίμων σου· δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι τ' ἀποτελέσματα τῆς τρυφερωτάτης ὄλων τῶν σχέσεων ἐμποδίζει τοιοῦτοτρόπως ἢ φυσικὴ ἀνάγκη. »

« Ἡ οἰκιακὴ διχόνοια, » ἀπήντησεν ἡ Νεκαγία, « δὲν εἶναι μὲν ἀναπόφευκτος· ἀλλ' ὅμως δυσκόλως ἀποφεύγεται. Σπανίως βλέπομεν ὀλοκλήρον οἰκογένειαν ἐνάρετον· οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοὶ δὲν δύναται νὰ συμφωνήσωσι· καὶ αὐτοὶ οἱ ἐνάρετοι κατανῶσιν ἐνίοτε εἰς διαφωνίαν, ὅποταν αἱ ἀρεταὶ των ἦναι διάφοροι κατὰ τὸ εἶδος, καὶ τείνουσαι μάλιστα εἰς ὑπερβολάς. Ἐν γένει, πλείστορον σέβας ἀπολαύουσιν οἱ γονεῖς, οἱ μᾶλλον ἄξιοι αὐτοῦ· διότι ὁ ζῶν καλῶς δὲν δύναται νὰ περιφρονηθῇ.

« Καὶ ἀλλὰ πολλὰ δεινὰ ἐνοχλοῦσι τὸν οἰκιακὸν βίον. Τινὲς, εἰς δούλους ἐμπιστευόμενοι τὰς ὑποθέσεις των, κατανῶσιν δούλοι αὐτῶν. Ἄλλους ἔχει εἰς παντοτεινὴν ἀνησυχίαν ἢ ἰδιοτροπία πλουσιῶν συγγενῶν, τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ εὐχαριστήσωσι, καὶ δὲν τολμῶσι νὰ πειράξωσιν. Ἄνδρες τινὲς εἶναι προστακτικοὶ, γυναῖκες δὲ τινες διεστραμμέναι· καὶ ἐπειδὴ τὸ κακοποιεῖν εἶναι πάντοτε εὐκολώτερον τοῦ ἀγαθοποιεῖν, μολονότι ἢ φρόνησις ἢ ἡ ἀρετὴ ἐνὸς δύναται σπανιώτατα νὰ κάμῃ πολλοὺς εὐδαιμόνας, ἢ μωρία ἢ ἡ κακία ἐνὸς πολλάκις δύναται νὰ κάμῃ πολλοὺς ἀθλίους. »

« Ἐὰν τοιοῦτον ἦναι τὸ γενικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ γάμου, » εἶπεν ὁ Ῥασσέλας, « θέλει μὲ φαίνεσθαι κινδυνῶδες εἰς τὸ μέλλον νὰ συνδέσω τὸ συμφέρον μου μετὰ ἄλλης οἰαοδήποτε, μὴπως κακοδαίμωνῆσω ἐνεκα τῶν σφαλμάτων τῆς συζύγου μου. »

« Πολλοὺς ἔτυχον, » εἶπεν ἡ βασιλόπαις, « οἴτινες ζῶσιν ἀγαμοὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν· ἀλλ' οὐδέποτε μ' ἐφάνη ἀξίεπαινος ἢ ἀπόφασίς των. Διάγουσι τὸν βίον ἀνεῦ φιλίας, ἀνεῦ ἀγάπης, ἔκδοτοι εἰς παιδαριώδεις διασκευάσεις ἢ κακοθήεις ἡδονάς. Ἐνεργοῦσιν ὡσεὶ ὄντα αἰσθανόμενα τὴν κατωτέραν αὐτῶν θέσιν, καὶ τὸ αἰσθημα τοῦτο πληροῖ τὸν νοῦν αὐτῶν ἀπὸ κακεντρέχειαν, καὶ τὴν γλῶσσαν ἀπὸ καταλαλίαν. Κατ' οἶκον μὲν εἶναι χαλεποὶ, ἔξω δὲ κακόνοες· καὶ, ὡς οἱ ἀπόβλητοι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἔργον καὶ ἡδονὴν ἔχουσι τὸ ταράττειν τὴν κοινωσίαν, ἢ τὴν ἀποκλείει αὐτοὺς τῶν προνομίων τῆς. Τὸ νὰ ζῆ τις χωρὶς νὰ αἰσθάνηται ἢ νὰ διεγειρῆ συμπαθείαν, τὸ νὰ εὐτυχῆ χωρὶς ν' αὐξάνη τὴν τῶν ἄλλων εὐτυχίαν, ἢ νὰ πάσχῃ χωρὶς νὰ γούνηται τὸ βάλαμον τοῦ ἐλέους, εἶναι κατάστασις ζοφωδεστέρα τῆς μοναξίας· δὲν εἶναι ἀποχώρησις, ἀλλ' ἀποκλείσις ἐκ τῆς

ἀνθρωπότητος. Ὁ γάμος ἔχει πολλὰ δεινὰ, ἀλλ' ἢ ἀγαμία εἶναι ἀηδεστάτη. »

« Ἄρα τί ποιητέον ; » εἶπεν ὁ Ῥασσέλας· « ὅσω μᾶλλον ἐρευνῶμεν, τόσοσφ ὀλιγώτερον δυνάμεθα ν' ἀποφασίσωμεν. Βέβαια ἐκεῖνος πιθανώτερον νὰ εὐχαριστηθῇ, ὅστις δὲν ἔχει ν' ἀποβλέπῃ εἰς ἄλλο τιπὸς κλίσιν. »

ΚΕΦΑΛ. ΚΗ'. Περὶ Μεγαλειότητος.

Ἡ συνδιάλεξις ἔπαυσε πρὸς ὀλίγον. Ὁ βασιλόπαις, στοχασθεὶς τὰς παρατηρήσεις τῆς ἀδελφῆς του, εἶπε πρὸς αὐτὴν ὅτι, τὸν βίον θεωρήσασα μετὰ προλήψεως, ἀνεκάλυψεν ἀνύπαρκτον ἀθλιότητα. Ἡ διήγησίς σου, φιλόττη, καθιστᾷ ἔτι ζοφωδέστερον τὸ μέλλον· αἱ προβῆσεις τοῦ Ἴμλακου ἦσαν ἀμυδρὰ μόνον σχεδιάσματα τῶν δεινῶν, ὅσα εἰκόνισεν ἡ Νεκαγία. Ἐπληροφορήθη ἐσχάτως ὅτι ἡ ἡσυχία δὲν εἶναι θυγάτηρ τῆς μεγαλειότητος ἢ τῆς δυνάμεως· ὅτι δὲν ἀγοράζεται ὑπὸ τοῦ πλοῦτου, οὐδὲ τὴν κατάκτησιν ἀκολουθεῖ. Δῆλον ὅτι, ὅσον ἐνεργεῖ τις ἐν εὐρυχωροτέρῳ κύκλῳ, τοσοῦτον μᾶλλον ὑπόκειται εἰς ἐχθρῶν ἐναντιότητος, καὶ τύχης ἐφόδους· ὁ πολλοὺς ἔχων νὰ διοικῆ πρῆπει νὰ μεταχειρίζεται τὴν ὑπηρεσίαν πολλῶν ὑπαλλήλων, ἐξ ὧν οἱ μὲν θέλουσιν εἶσθαι πονηροὶ, οἱ δὲ ἀμαθεῖς· ὑπὸ τινῶν θέλει ἀπατάσθαι, καὶ ὑπ' ἄλλων προδίδεσθαι. Ἄν εὐχαριστήσῃ ἕνα, θέλει προσκρούσειν εἰς ἄλλον· οἱ μὴ εὐνοοῦμενοι θέλουσιν νομίζειν ἑαυτοὺς ἡδικημένους· καὶ ἐπειδὴ χάριτες εἰς ὀλίγους μόνον δύναται νὰ χορηγηθῶσιν, οἱ πλείστοι θέλουσιν εἶσθαι πάντοτε δυσηρεστημένοι.

Τὴν δυσαρέσκεια, εἶπεν ἡ βασιλόπαις, ἦτις εἶναι τοσοῦτον ἄλογος, ἐλπίζω ὅτι ἐγὼ μὲν θέλω ἔχειν ἰκανὸν φρόνημα ὥστε νὰ ἐξουθενῶ, σὺ δὲ ἰκανὴν δύναιμι ὥστε νὰ καταστέλλῃς.

Ἡ δυσαρέσκεια, ἀπεκρίθη ὁ Ῥασσέλας, δὲν θέλει εἶσθαι πάντοτε ἀνεῦ λόγου ὑπὸ τὴν δικαιότεραν καὶ ἀγρυπνοτέραν διαχείρισιν τῶν δημοσίων πραγμάτων. Οὐδεὶς, καίτοι προσεκτικώτατος, δύναται πάντοτε νὰ ἀνακαλύπτῃ τὴν ἰκανότητα, ἢ τῆς ἐνδεχόμενον ν' ἀμαυρόνηται ὑπὸ τῆς ἐνδείας ἢ τῆς ἐχθρας τῶν φανερῶν, καὶ οὐδεὶς, καίτοι ἰσχυρότατος, δύναται πάντοτε ν' ἀνταμείβῃ αὐτὴν. Καὶ ὅμως ὁ βλέπων τὸν κατώτερον αὐτοῦ προδιδόμενον θέλει φυσικὰ ἀποδίδει τὴν προτίμησιν αὐτὴν εἰς μεροληψίαν ἢ αὐθαίρεσίαν· καὶ τῶνόντι, μόλις δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι οἰοσθήποτε, καίτοι μεγαλόψυχος τὴν φύσιν, καὶ τὴν θέσιν ὑπέροτατος, θέλει δυνηθῇ νὰ ἐπιμένῃ διαπαντὸς εἰς τὸ διανέμειν τὰς χάριτας αὐτοῦ μετὰ σαθεράς καὶ ἀδυσωπήτου δικαιοσύνης· ποτὲ μὲν θέλει θεραπεύει τὰς ἰδίας αὐτοῦ κλίσεις, ποτὲ δὲ τὰς τῶν εὐνοουμένων του· θέλει συγχωρεῖ νὰ τὸν ἡδύνωσι

τινές, μηδέποτε δυνάμενοι νὰ τὸν ὑπηρετήσωσι· θέλει ἀνακαλύπτειν εἰς ὅσους ἀγαπᾷ ἰδιότητας, αἵτινες πραγματικῶς τοὺς ἐλλείπουσι· καὶ εἰς ἐκείνους, ἀφ' ὧν λαμβάνει ἠδονὴν, θέλει προσπαθεῖ καὶ αὐτὸς νὰ μεταδίδῃ. Τοιοῦτοτρόπως θέλουν ὑπερισχύειν ἐνίοτε συστάσεις ἀργυρώνητοι, ἢ, τὸ χειρότερον, διὰ τῆς κολακειᾶς καὶ δουλοπρεπείας προμηθευθεῖσαι.

Ὁ πολλὰ ἔχων νὰ πράττῃ εἶναι δύσκολον νὰ πράττῃ ὀρθῶς τὰ πάντα, καὶ τοῦ μὴ ὀρθοῦ ἀνάγκη νὰ ὑποφέρει τὰς συνεπείας. Ἐτι δὲ, καὶ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ πράττῃ πάντοτε τὸ ὀρθόν, ἐπειδὴ ὅμως τοσοῦτοι κρῖνουσι τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, οἱ κακοὶ θέλουσι μέμφεσθαι καὶ κωλύειν αὐτὸν ἐκ δυσμενείας, καὶ οἱ ἀγαθοί, ἐνίοτε, ἐκ πλάνης.

Αἱ ὑψισταὶ ἄρα θέσεις δὲν εἶναι τὰ οἰκητήρια τῆς εὐδαιμονίας, ἥτις ἀσμένως ἠθελον πιστεύσειν ὅτι ἐκ θρόνων καὶ παλατιῶν κατέφυγεν εἰς τὰς ἔδρας τοῦ ταπεινοῦ βίου καὶ τῆς εἰρηνικῆς ἀφανεῖας. Ἐπειδὴ τί ἐμπορεῖ νὰ κωλύσῃ τὴν εὐχαρίστησιν, ἢ νὰ διακόψῃ τὰς ἐλπίδας ἐκείνου, ὅστις ἔχει ἰκανότητα ἀνάλογον τοῦ ἐπιτηδεύματός του, ὅστις βλέπει ἰδίους ὀφθαλμοῖς ὅλην τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπιβροῆς του, ὅστις ἐκλέγει διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γνώσεως ἅπαντας ὅσους ἐμπιστεύεται, καὶ ὃν οὐδεὶς παρακινεῖται ὑπὸ τοῦ φόβου ἢ τῆς ἐλπίδος ν' ἀπατήσῃ; Βέβαια δὲν ἔχει ἄλλο τι νὰ πράττῃ εἰμὴ ν' ἀγαπᾷ καὶ ν' ἀγαπάται, νὰ ζῇ ἐνάρετος καὶ εὐδαίμων.

Ἐὰν ἡ ἐντελής ἀγαθότης ἠθελεν ἐπιφέρει τὴν ἐντελῆ εὐδαιμονίαν, εἶπεν ἡ βασιλόπαις, τοῦτο εἰς τὸν παρόντα κόσμον δὲν δύναται ποτε νὰ γνωρισθῆ· διότι οὐδεὶς ἔχει τελείαν ἀγαθότητα. Ἀλλὰ τοῦλάχισον βέβαιον εἶναι, ὅτι δὲν εὐρίσκομεν πάντοτε τὴν φαινομένην εὐδαιμονίαν κατ' ἀναλογίαν τῆς φαινομένης ἀρετῆς. Εἰς ὅλα τὰ φυσικὰ, καὶ σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ ἠθικὰ δεῖνὰ, ὑπόκεινται ἐξῆς οἱ κακοὶ καὶ οἱ καλοί· συγγέονται εἰς τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ ταλαιπωρίαν, καὶ δὲν διακρίνονται πολὺ εἰς τὴν λύσσαν τῶν πατριῶν καταποντίζονται ὁμοῦ εἰς τὴν τρικυμίαν, καὶ ἀποδιώκονται ὁμοῦ τῆς πατρίδος τῶν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ἡ ἀρετὴ δὲν δύναται νὰ χορηγήσῃ εἰμὴ ἀταραξίαν τῆς συνειδήσεως, καὶ σταθερὰν ἐλπίδα εὐδαιμονοστερίας καταστάσεως· αὕτη ἐνισχύει μὲν ἡμᾶς νὰ ὑποφέρωμεν τὰς συμφορὰς μεθ' ὑπομονῆς· ἀλλ' ἐνθυμοῦ ὅτι ἡ ὑπομονὴ προϋποθέτει ὁδύνην.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΙΔΗ ΦΙΛΟΜΑΘΕΙΑΣ.

Ἡ **Ἐπιθυμία** τοῦ γινώσκειν εἶναι φυσικὴ εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν· καὶ οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει τοσοῦτον τὴν ἀληθῆ ποιότητα καὶ διάθεσιν αὐτοῦ, ὅσον τὸ εἶδος τῆς φιλομαθείας του.

Ἐκ τούτου βλέπομεν ὅτι οἱ ταπεινοὶ καὶ μικροὶ νόες ἠδύνονται μᾶλλον μὲ τὴν γνῶσιν τῶν μικρῶν πραγμάτων, ὡς τὰ παιδιὰ. Ὁ ὀκνηρὸς νοῦς εὐχαριστεῖται μὲ τὸ χρησιμεῖον μόνον εἰς διασκέδασιν ἢ τέρψιν τῆς φαντασίας. Ὁ περιέργος νοῦς ἀγαπᾷ μᾶλλον τὰ πράγματα· ὁ φρόνιμος καὶ διαπεραστικὸς τὴν ἀπόδειξιν καὶ μαθηματικὴν ἐπιστήμην· ὁ κοσμικὸς νοῦς δὲν ἐπιθυμεῖ ἄλλην γνῶσιν εἰμὴ τὴν ἐγκόσμιον· ἀλλ' ὁ σώφρων καὶ εὐσεβὴς προτιμᾷ τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ψυχῆς ὑπὲρ πάσαν ἄλλην.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ νοῦς πάντοτε ὁρέγεται εἰδὸς τι γνώσεως, παρατηροῦντες ποῖον εἶναι αὐτὸ, ἐμποροῦμεν εὐκόλως νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν κυριωτέραν κλίσιν καὶ διαθέσιν του.

Ἡ ἐπιθυμία αὕτη τοῦ γινώσκειν, ὁμοία μὲ τὰς ἄλλας ἐμφύτους ἰδιότητας, ἐνδέχεται νὰ μᾶς ἀποπλανήσῃ, ἐὰν δὲν διευθύνηται ὀρθῶς. Ὅταν ἀποτεινῆται εἰς ἀπρεπῆ πράγματα, ἢ ἐκτελεῖται κατὰ σφαλερὸν τρόπον, μεταβάλλεται εἰς ματαιίαν καὶ ἀξιοκατηγόρητον περιέργειαν. Ἀξιοθρήνητον δὲ παράδειγμα τούτου ἔχομεν εἰς τὰς Γραφὰς τοὺς ἰδίους ἡμῶν προπάτορας, τὰ δυστυχεῖ ἀποτελέσματα τοῦ ὁποίου εἶναι πασιδῆλα.

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΥΤΟΥ.

ΣΥΜΦΕΡΕΙ ὁ διδάσκαλος νὰ χαίρῃ τὴν κοινὴν ὑπόληψιν τῶν δημοτῶν, καὶ ἰδίως ν' ἀγαπᾶται καὶ νὰ τιμᾶται ὑπὸ τῶν γονέων, οἵτινες στέλλουσι τοὺς παῖδας αὐτῶν εἰς τὸ σχολεῖόν του. Ἄλλως οἱ γονεῖς θέλουσι τοῦ ἀφαιρῆ τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν, καὶ οὕτω θέλουσι ματαιῶναι ὅσους κόπους καταβάλλει πρὸς τὴν ἐκπαίδευσίν των.

Ἀλλὰ, διὰ νὰ ἐλκυσθῇ τὴν εὖνοιαν τῶν γονέων, δὲν πρέπει νὰ κάμνῃ τυφλῶς ὅλα τῶν τὰ θελήματα, διὰ φόβον μήπως προσκρούσῃ· οὐτε πάλιν νὰ ἐπιμένῃ μὲ πείσμα καὶ ὑπεροψίαν εἰς πάντα. Χρεωστὲ νὰ ἔχῃ ὡς ὄρον ἀπαρασλεύτου διαγωγῆς τὰς διατάξεις καὶ τοὺς κανονισμοὺς, φερόμενος πρὸς πάντας ἐξ ἴσου. Ἐπειτα δὲ καὶ νὰ γνωρίζῃ ποῦ καὶ πότε πρέπει νὰ ἐπιμένῃ μετὰ σταθερότητος εἰς ἐκτέλεσιν τῶν διατεταγμένων· καὶ ποῦ καὶ πότε πρέπει νὰ ὑπενδίδῃ, ἢ καὶ νὰ χαρίζηται, ὅπου μάλιστα πρῶκειται περὶ τῶν ἰδίων του κανονικῶν δικαιωμάτων· διότι, κάμων μικρὰν θυσίαν τούτων χάριν τῶν πτωχῶν καὶ ἀπόρων, ὅχι μόνον πράσσει ἔργον φιλάνθρωπον, ἀλλὰ δεικνύει καὶ ὅτι ἄλλο συμφέρον δὲν ἔχει ἀνώτερον παρὰ τὸν κοινὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἐπίδοσιν ὄλων ἐπίσης τῶν μαθητῶν του.

Μετὰ μεγάλης προσοχῆς χρεωστὲ ν' ἀποφεύγῃ τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς διενέξεις. Δὲν πρέπει νὰ τὸν μέλη τί γίνεται εἰς τὰς οικογενεῖας, ἢ τί εἶπεν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα περὶ τοῦ δεῖνος. Αὐτὸς χρεωστὲ νὰ μένῃ ἀδιάφορος εἰς τὰ

διατρέχοντα μεταξὺ τῶν οικογενειῶν· καὶ οὔτε νὰ λαμβάνῃ ποτὲ μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τοῦ δήμου, εἰς τὰς διαίρεσεις ἢ τὰς φατριάς τῶν πολιτῶν· διότι, ἂν φανῇ φίλος τοῦ ἐνὸς μέρους, θέλει ἔχειν ἀναντιρρήτως ἐχθροὺς τοὺς τοῦ ἄλλου, οἵτινες, ἅμα λάβωσιν ἰσχύν, θέλουν ζητήσει νὰ τὸν ἐκδικηθῶσι. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν τοιούτων χρεωστὲ νὰ φέρηται πρὸς ὄλους φιλικῶς, καὶ περιοριζόμενος εἰς τὸ ἔργον του νὰ καταγίνηται εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τὴν πρόοδον, ἐπιμελούμενος ὄλους ἐξ ἴσου χωρὶς κάμμιᾶς διακρίσεως.

Εἰς τὰς μετὰ τῶν πολιτῶν συναναστροφάς του χρεωστὲ νὰ φέρηται κατὰ τοὺς κανόνες τῆς χρηστοθεῖας καὶ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ πεπολιτισμένου ἀνθρώπου. Δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνει εἰς λογομαχίας καὶ συζητήσεις πεισματώδεις. Αἱ κυριώτεραι συνομιλίαι του ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρέπει νὰ περιστρέφονται εἰς τὰ τοῦ ἔργου του· νὰ συνδιαλέγηται περὶ τῆς προερχομένης ὠφελείας ἐκ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς· νὰ κάμνῃ προσεκτικούς τοὺς γονεῖς εἰς τὰ περὶ τῆς χρηστῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων των, καὶ νὰ δεικνύῃ τοὺς τρόπους, τοὺς ὁποίους καὶ αὐτοὶ μεταχειρίζονται δύναται νὰ συμπράττωσι μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν.

Εἰς συμπόσια καὶ εἰς γάμους προσκαλούμενος χρεωστὲ νὰ μὴ λησμονῇ ποτὲ τὸν διδασκαλικὸν χαρακτήρα του. Αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ φαίνεται ποτὲ ὁ ἀρχηγὸς ἢ προκαλεστής τῆς εὐθυμίας, οὐδὲ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς πράξεις ἀπρεπεῖς ἢ εἰς λόγους ἀσέμνους, ἀλλ' οὐδὲ πάλιν νὰ μένῃ σκυθρωπὸς καὶ σοβαρὸς αὐτὸς μόνος ἐν τῷ μέσῳ τῶν εὐθυμοῦντων. Ἐμπορεῖ καὶ νὰ συμφάγῃ καὶ νὰ συμπῆν μετρίως, καὶ νὰ συνδιαλεχθῇ σεμνοπρεπῶς με τοὺς παρακαθημένους, χωρὶς νὰ πέσῃ εἰς λόγους ἢ εἰς πράξεις ἀσυμβιβάστους μὲ τὸν χαρακτήρα του, καὶ νὰ ἀποσυρθῇ δὲ ἑνωρὶς εἰς τὰ ἴδια. Δὲν εἶναι ἴδιον τῆς ὑπολήψεως διδασκάλου νὰ φαίνεται ποτε μεθύων, φλυαρῶν ἢ αἰσχρολογῶν, ἢ χαρτοπαίζων, ἢ συζητῶν εἰς καπηλεῖα καὶ καφενεῖα, ἢ εἰς ἄλλα τῆς ἀσωτείας καὶ φαυλοβιότητος καταγώγια.

Χρέος ἔχει νὰ ἐπισκέπτηται τοὺς ἀσθενοῦντας μαθητάς του, διότι ἐμπορεῖ νὰ δώσῃ, εἰς τὰ χωρὶα μάλιστα, κάμμιαν συμβουλήν ὠφελίμην εἰς τὴν ταχεῖαν τοῦ πάσχοντος ἀνάβρωσιν. Με τοῦτο ὅμως δὲν θέλομεν νὰ εἰπωμεν, ὅτι πρέπει νὰ κάμνῃ καὶ τὸν ἱατρὸν. Αὐτὸς ἐμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ καλῆτερα ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς γονεῖς καὶ τὰ μέσα τὰ διαιτητικὰ, καὶ τὴν κατάστασιν εἰς ἣν εὐρίσκεται ὁ ἀσθενὴς, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς τοῦ ἱατροῦ ἐπισκέψεως· εἰς ταῦτα ἐμποροῦν νὰ ἦναι ἀναγκαῖα καὶ ὠφελίμοι αἱ συμβουλαὶ του.

Ἀλλὰ τὰς ἐπισκέψεις ταύτας ἢ τὰς περιποιήσεις του δὲν πρέπει νὰ κάμνῃ εἰς τῶν πλουσιῶν καὶ δυνατῶν τὰ τέκνα. Χρεωστὲ νὰ θεωρῇ ὄλους τοὺς μαθητάς του ἴσους, καὶ ὄλους τοὺς γονεῖς ὁμοίως, ἔχοντας ἐξ ἴσου τὸ δικαί-

ωμα νὰ ἀπαιτῶσι παρὰ τοῦ διδασκάλου ὁμοίαν διδασκαλίαν, ἴσην ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα καὶ περιποίησιν πρὸς τὰ ἴδια των τέκνα. Ἡ πρὸς τοὺς δυνατοὺς καὶ πλουσίους φροντίς καὶ ἐπιμέλεια τοῦ διδασκάλου θέλει λογιζέσθαι ὑπὸ τῶν ἀδυνάτων χάρις ἢ κολακεῖα ἐρεθίζουσα αὐτούς· ἢ δὲ πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς καὶ πτωχοὺς ἐπιμέλεια λογίζεται καλοκάγαθία καὶ φιλανθρωπία, εὐχαριστοῦσα καὶ ὑποχρεόνουσα τοὺς πάντας.

Ἄλλο ἀντικείμενον διενέξεως ἢ ψυχρότητος μὲ τοὺς γονεῖς καὶ τὰς προϊσταμένας ἀρχὰς ἐμπορεῖ νὰ ἔχῃ ὁ διδάσκαλος τὰς ἐλλείψεις τοῦ ὑλικοῦ τοῦ σχολεῖου, τῶν διδάκτρων του, κτλ. Εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τὰς ἀποβλεπούσας τὸ ἴδιόν του πρόσωπον πρέπει νὰ ἦναι προσεκτικὸς καὶ μέτριος, ὥστε νὰ μὴ δεικνύῃ ὅτι κυριεῖται ἀπὸ συμπερόν ἢ ἀπὸ ἰδιοτελείαν· εἰς δὲ τὰς ἀποβλεπούσας τὴν ἰδίαν του ὑπηρεσίαν πρέπει νὰ ἦναι οικονομικὸς, ὥστε νὰ μὴ γίνηται αὐστηρὸς ἢ ὀχληρὸς καὶ ἀκαιρὸς ἀπαιτητὴς πολλῶν, τὰ ὅποια δὲν ἔχει τὴν εὐπορίαν ὁ δῆμος νὰ τῷ χορηγῇ. Χρεωστὲ ν' ἀπαιτῇ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ νὰ τὰ ἐξοικονομῇ ἀναλόγως τῶν χορηγουμένων εἰς αὐτὸν ἀγογγύστως μέσων. Καλὸν εἶναι βέβαια νὰ ἔχῃ ὅλα λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ καὶ ἐντελῆ· ἀλλ' ὅταν οἱ τρόποι δὲν ὑπάρχωσι, τότε εἶναι ἔργον τῆς ἀξιοτήτος τοῦ διδασκάλου νὰ ἐξοικονομῇ τὰς ἀνάγκας τοῦ σχολεῖου του κατὰ τὰ διατεταγμένα μὲ ὀλιγώτερα ἔξοδα καὶ μὲ τὰ προχειρότερα μέσα, χωρὶς νὰ κἄνῃται ἀπρακτὸς μεμψιμοιρῶν ἢ αἰτιώμενος τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα. Τὸ νὰ πορισθῇ τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἀφευκτα εἰς τὸ σχολεῖόν του δὲν εἶναι πρᾶγμα δυσκατόρθωτον· εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ περιορίζηται συμμορφούμενος μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ δήμου καὶ τοῦ διδασκῆρίου. Δὲν πρέπει ν' ἀπαιτῇ ἀδύνατα, οὔτε νὰ ἐπιχειρίζηται μεταρρυθμίσεις ἢ τροποποιήσεις, τὰς ὁποῖας ἢ δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ κατορθώσῃ ἕως τέλους, ἢ ἄλλως ἀνώτερός του εὐρίσκων μὴ προσφόρους θέλει τὸν βιάσει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ πρῶτα· διότι καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο προσάπτει μῶμον καὶ ἀνυποληψίαν εἰς τὴν ἰκανότητα τοῦ διδασκάλου.

Ὅταν, μ' ὄλας τὰς δυνατὰς προφυλάξεις, τύχῃ νὰ δυσ- αρεστηθῇ ὁ διδάσκαλος μὲ τινὰ ἢ μὲ πολλοὺς δημότας, πρέπει νὰ φροντίξῃ νὰ συνδιαλλάττηται ταχέως μὲ αὐτούς. Ἡ δυσἀρεσκεία φέρει ψυχρότητα, καὶ ἡ ψυχρότης διαμένουσα καταντᾷ εἰς ἔχθραν· ἢ δὲ ἔχθρα εἰς δυσμενείαν. Ἐν ὅσῳ δὲ διαρκεῖ ἡ ψυχρότης, δὲν πρέπει νὰ δεῖξῃ ὁ διδάσκαλος τὴν παραμικρὰν ἀδιαφορίαν ἢ ἀμέλειαν πρὸς τοὺς υἱοὺς τῶν ἐχθρῶν του· ἀλλὰ μάλιστα τότε χρεωστὲ νὰ δεῖξῃ ὅτι ἔχει περὶ αὐτῶν περισσοτέραν ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα.

Τέλος, ὅσα μέτρα θέλει λάβειν ὁ διδάσκαλος περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ διαγωγῆς καὶ συμπεριφορᾶς, κατὰ τὰ αὐτὰ πρέπει νὰ διαγράψῃ καὶ τὴν διαγωγὴν τῆς συζύγου του, ἂν τύχῃ νὰ ἦναι νυμφευμένος. Χρεωστὲ μάλιστα νὰ

φροντίση και περί της καλής ανατροφής αὐτής. Διπλή θέλει εἶσθαι εἰς αὐτὸν εὐτυχία, ἂν ἔχῃ σύζυγον ἐνάρετον, φρονίμην, ἥσυχον, οἰκονόμον καὶ πεπαιδευμένην. Ἄν μάλιστα καὶ αὐτὴ δύναται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κορασιῶν, τότε θέλει φέρει διπλοῦν κέρδος εἰς τὸν διδάσκαλον, καὶ αὐξήσιν ἐνταυτῷ τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης τῶν πολιτῶν.

ΠΕΡΙ ΗΦΑΙΣΤΕΙΩΝ Η ΠΥΡΗΠΝΩΩΝ ΟΡΕΩΝ.

ΚΑΘ' ὅλην τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν βλέπομεν τὰ φοβερὰ ἀποτελέσματα τοῦ σεισμοῦ, ἀλλ' ἀμυδρὰν καὶ ἀτελῆ ἰδέαν τοῦ φυσικοῦ τούτου συμπτώματος θέλουσιν εἶχειν οἱ ἀναγνώσται, ἂν δὲν περιγράψωμεν συντόμως τὰ φαινόμενα καὶ τῶν πυριπνῶν ὄρεων, ἅτινα ῥίπτουσιν ἐκ διαλειμμάτων εἰς τὸν ἀέρα, μὲ φλόγας, μὲ βροντάς, καὶ μὲ καπνὸν, διαφόρους καυστικὰς ὕλας.

Αἱ ὕλαι αὗται δὲν ὁμοιάζουσι πάντοτε· οὕτω π. χ. τὸ Οὐσεοῦτον εἰς τὴν Νεάπολιν, ἡ Αἶτνα εἰς τὴν Σικελίαν, ἡ Ἔκλα εἰς τὴν Ἰσλανδίαν καὶ ἄλλα βουνὰ, ῥίπτουσι ρευστὴν τινα καὶ πυρῶδη οὐσίαν, λεγομένην λάβαν, τέφραν, μεταλλικὰς ἀκαθαρσίας, ἄμμον, πέτρας, κίσσηριν (ἐλαφρόπετραν) βραστὸν ὕδωρ, πηλόν, ἀτμοῦς θειώδεις, ἀσφαλτώδεις, ἀμμωνιακοὺς, κτλ.

Αἱ μεταλλικὰ ἀκαθαρσίαι καὶ ἡ τέφρα ἐπισωρευόμεναι σχηματίζουσι, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸ στῆμιον ἢ τὸν κρατῆρα τοῦ βουνοῦ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὑψηλὸν καὶ ἀνώμαλον.

Ἄλλα βουνὰ δὲν ῥίπτουσι διόλου λάβαν, καθὼς εἰς τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν, τὴν Κριμαίαν, τὴν Σιθηρίαν, τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας, τὴν Ἰαπωνίαν, καὶ τὴν Ἀμερικὴν.

Ἄλλα ῥίπτουσι μόνον πηλόν, καθὼς εἰς τὴν Περσίαν, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἰνδίαν, τὴν νῆσον τῆς ἁγίας Τριάδος, τὸ Μεξικόν, καὶ μάλιστα τὴν Ἀνατολικὴν Ἰνδὴν νῆσον Ἰάβαν, ὅπου ἡ ἐκρήξις τοῦ 1822 ἐφόνησε 4,011 ἀνθρώπους, ἠφάνισε 2,983 φυτείας ἀρωματικῶν καὶ 77,579 καφεοφόρων δένδρων.

Ἄλλα χύνουσι μάλιστα πετρέλαιον καὶ ἄσφαλτον, ρητινώδη τινα ὕλην, μὲ ἀλμυρὰ ζεστὰ ὕδατα καὶ διαφόρους ἀτμοῦς, καθὼς εἰς πολλὰς ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας, Παθαρίας, Σουηδίας, Βλαχίας, Βουχαρίας, Ἀμερικῆς, καὶ Ἀσίας.

Ἄλλα ἀναβλύζουσι μεταλλικὰ ὕδατα, ἐξαιρετικὰ δὲ θειώδη ζεστὰ· τοιαῦτα εὐρίσκονται εἰς τὰ Πυρηναῖα ὄρη. Ἐνίστε τὸ θειάφιον ἐξατμίζεται χωρὶς ὕδωρ, καὶ κατακάθεται εἰς τὰς σχισμάς τῶν πετρῶν, καθὼς πλησίον τῆς Νεαπόλεως, καὶ εἰς τὴν Τρανσυλθανίαν, ὅπου γεννᾶται καὶ ἀνεξάντλητος στυπτηρίας ποσότης.

Εὐρίσκονται πρὸς τούτοις τόποι, ὅθεν πηγάζουσι μεταλλικὰ ὕδατα διάφορα, ἢ καὶ ἀναβαίνουνσι μόνον ἀτμοὶ διάφοροι, ποτὲ μὲν κατὰ συνέχειαν, ποτὲ δὲ ἐκ διαλειμμάτων, ἢ καίουσιν φλόγας. Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Κίνας ἀνα-

δίδεται τόσος ἀνθρακικός ὑδρογόνος, ὥστε ἀρκεῖ εἰς τὸν φωτισμὸν τῶν πόλεων. Πλησίον τῆς Νεαπόλεως ἀναφυσάται ἀκαταπαύστως τὸ ἀνθρακικὸν ὄξύ, τὸ ὅποιον πνίγει τοὺς σκύλους. Εἰς δὲ τὰς ὄχθας τοῦ κατὰ τὴν Προουσιάν ποταμοῦ Aach εἶναι χάσμα ἐσκεπασμένον ἀπὸ πτόματα ζώων, τὰ ὅποια πνίγονται ὁμοίως διεργόμενα ἐκείθεν, καὶ ἀναπνέοντα παυσίζων ἀέρα, καθὼς καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸν δρόμον τοῦ Auvergne.

Ἀπὸ ὅλα τὰ τοιαῦτα βουνὰ καὶ μέρη ἐκβαίνει ἡ θερμότης τῆς γῆς, ὡς ἂν ἐπὶ καπνοδόχας.

Ἐκτός δὲ τῶν σημείων, τὰ ὅποια προμηνύουσι τὸν σεισμὸν, ἡ ἐκρήξις τῶν πυριπνῶν ὄρεων ἔχει προδρομους πολλὰς συνήθειας τὸν ἀναδιδόμενον ἀπὸ τὸν κρατῆρα καπνὸν, τὸν συριγμὸν ἢ βόμβον, ὅστις ἀκούεται εἰς τὰ πέριξ, καὶ τὴν προσωρινὴν ξηρασίαν ὕλων τῶν πηγῶν καὶ φρεάτων. Τοῦτο συμβαίνει συγχάκις εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Οὐσεοῦτου. Ἡ λάβα ἐξερχομένη ἀπὸ τὸ βουνὸν ὁμοιάζει ἀναλευμένον μέταλλον, καταβαίνει ὀρμητικῶς εἰς τὴν ὑπώρειαν, καὶ ὀλιγοστεύουσα βαθμηδὸν τὴν ταχύτητα μόλις προχωρεῖ εἰς πολλὰς ἡμέρας ὀλίγα βήματα, ὅπου ἡ γῆ εἶναι ὁμαλὴ καὶ ἰσόπεδος. Ὁ Δολομιῶ ἀναφέρει τὸ παράδειγμα λάβας, ἡ ὅποια εἰς δύο χρόνους διέδραμε μόνον 3,800 μέτρα, δηλ. 5 μέτρα σχεδὸν τὴν ἡμέραν. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἡ πυρῶδης αὕτη ὕλη στερεῖται ταχέως τὴν θερμότητα, καὶ γίνεται πηκτὴ καὶ κολλώδης, ἕως οὗ καταντήσῃ εἰς παντελῆ ἀπολίθωσιν. Ὁ Ἄμιλτων περιεπάτησεν ἐπάνω λάβας ἐκτεινομένης εἰς 20 πωδῶν πλάτος, ἐνῶ ἦδη ἔτρεχε. Πολλάκις ὅμως ἡ λάβα κατεψυγμένη ἐξωτερικῶς διατρεθεῖ ἐσωτερικῶς ἰκανὴν θερμότητα· ὅθεν ὁ Σπαλιαντσάνης εὐρέκη κοκκίνην τὴν λάβαν τῆς Αἶτνης ἕνδεκα μῆνας μετὰ τὴν ἐκρήξιν· λέγεται μάλιστα ὅτι ἄλλη ἐκάπνιζε καὶ 25 ἔτη κατόπιν. Ὁ εἰρημένος Ἄμιλτων, ῥίπτων κομμάτια ξύλου εἰς τὰς χαράγας λάβας τριῶν ἡδὴ ἔτων, τὰ εἶδεν ἀμέσως ἀνάπτοντα. Ὁ Βρεῖσλακ ἀναφέρει ὅτι ἡ λάβα τοῦ Οὐσεοῦτου, ἐκχυθεῖσα κατὰ τὸ 1785, ἦτο ζεστῆ, καὶ ἐκάπνιζεν ἑπτὰ ἔτη μετὰ ταῦτα, ὅτε αὐτὸς τὸ 1792 ἐπεσκέφθη τὸ βουνόν, ἐνῶ ἡ ἐπιφάνεια ἤρχιζεν ἤδη νὰ σκεπάζεται ἀπὸ βρύα.

[Ἐκ τοῦ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ.]

Η ΕΚ ΤΩΝ ΘΛΙΨΕΩΝ ΩΦΕΛΕΙΑ.

Ο **ΚΟΠΟΣ** καὶ ἡ θλίψις εἶναι ἡ συνήθης ὁδὸς πρὸς τὴν ἀνάπασιν καὶ εἰς τὰ κοσμικὰ καὶ εἰς τὰ πνευματικά. Ἄντα νὰ ὑπάρῃ ἀνάπασις χωρὶς κόπον; Δὲν κοπιάζετε πρῶτον, καὶ ἔπειτα ἀναπαύεσθε; Ἡ ἡμέρα διὰ τὸν κόπον προηγεῖται, καὶ μετὰ ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ νύξ διὰ τὴν ἀνάπασιν. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὰ πνευματικά· αἱ θλίψεις ἄγουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας « διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ » — « Εἰ ὑπομένοιμεν, καὶ συμβασιλεύσομεν. »

Τὸ κινδυνώδεστερον λάθος ἡμῶν εἶναι ὅτι ἐλαμβάνομεν τὴν κρίσιν ὡς Θεὸν, καὶ τὴν γῆν ὡς οὐρανόν. Ὅποιους θερμοὺς καὶ περιπαθεῖς συλλογισμοὺς ἔχομεν διὰ τὸν κόσμον, πρὶν αἱ θλίψεις ψυχράνωσι καὶ μετριάσωσιν αὐτούς! Αἱ θλίψεις ὁμιλοῦσι καταπειστικῶς, καὶ ἐλκύνουσι τὴν ἀκρόασιν, ὅταν οἱ ἱεροκήρυκες δὲν εἰσακούνονται. Πολλάκις ὁ ταλαίπωρος Χριστιανὸς ἀρχίζει νὰ ἐπιθυμῇ τὰ πλοῦτη, τὴν εὐχάριστησιν τῆς σαφῆς, καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὕτω χάνει τὴν εἰς τὰ ἐπουράνια κλίσιν, καὶ τὴν δι' αὐτὰ χαρὰν του, ἐωσοῦ ὁ Θεὸς βάλῃ χεῖρα εἰς τὸν πλοῦτον, ἢ τὰ τέκνα, ἢ τὴν συνείδησιν, ἢ τὴν ὑγίαν αὐτοῦ, καὶ συντρίψῃ τὸ ὄρος του, εἰς ὃ τοσοῦτον ἐνεπιστεύετο. Καὶ τότε, ὅπότεν κινήσῃ ὡν ἀτονίζηται ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, ὁ κόσμος εἶναι μηδὲν, καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι κᾶτι. Ἐὰν ὁ Κύριος δὲν ἐβαλλεν ὑπὸ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τὰς ἀκάνθας ταύτας, ἢ θέλομεν κοιμᾶσθαι ὅλην τὴν ζωὴν μας, καὶ χάσει τὴν δόξαν μας.

Αἱ θλίψεις εἶναι προσέτι τὰ δραστικώτερα μέσα τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ μᾶς προφυλάτῃ ἀπὸ τοῦ νὰ χάσωμεν τὴν ὁδὸν, ἣτις ἄγει εἰς τὴν ἀνάπασιν μας· ἄνευ τοῦ περιφράγματος τούτου τῶν ἀκανθῶν ἀριστερόθεν καὶ δεξιόθεν, μόλις ἠθέλομεν φυλάττει τὸν δρόμον πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐὰν ὑπάρχη εἰς αὐτὸ ἓν μόνον ἀνοικτὸν μέρος, πόσον ἔτοιμοι εἴμεθα νὰ τὸ εὐρωμεν, καὶ νὰ παρεκτραπῶμεν δι' αὐτοῦ! "Ὅταν γινώμεθα ἀσελεῖς, ἢ ὑπερήφανοι, ἢ φρονῶμεν τὰ τοῦ κόσμου, πόσον ἡ ἀσθένεια ἢ ἄλλη τις θλίψις μᾶς καταδαμάζει! Πᾶς Χριστιανὸς δύναται νὰ ὀνομάσῃ τὴν θλίψιν ἐν τῶν καλύτερων παιδαγωγῶν αὐτοῦ, καὶ νὰ εἴπῃ μετὰ τοῦ Δαβὶδ, « Πρὸ τοῦ με ταπεινωθῆναι, ἐγὼ ἐπλημέλησα· διὰ τοῦτο, τὸ λόγιόν σου ἐφύλαξα. »

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ.

ΤΟ **ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ** εἶναι μία τῶν πλέον ὠφελίμων καὶ σπουδαίων ἐντολῶν εἰς ὅλον τὸ σύστημα τῆς ἠθικῆς· ὅθεν καὶ οἱ ἀρχαῖοι μεγάλως ἐσεβάζοντο τὸ γνωρικὸν τούτο, καὶ μεγάλως ὑπελήπτοντο τὸ γρῆος τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐξετάσεως. Λέγουσιν ὅτι Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἦτον ὁ πρῶτος ὅστις ἐκήρυξεν αὐτὸ, καὶ μάλιστα εἶχε συνήθειαν νὰ λέγῃ ὅτι τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν εἶναι τὸ δυσκολώτατον πάντων. Τοῦτο μετεχειρίσθη ἔπειτα Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος, καὶ εἶναι μία τῶν τριῶν ἐκείνων ἐντολῶν, περὶ ὧν ὁ Πλίνιος βεβαίωσεν ὅτι ἐπεγράφησαν εἰς τὸν ἐν Λεῖφοῖς ναὸν μὲ χρυσὰ γράμματα. Ἦτον ἔπειτα εἰς ὑπόληψιν μεγάλην καὶ συνεχῆ χοῆσιν παρ' ἄλλοις, ἕως οὗ ἀπέκτησε κύρος θεῖον χρησιμοῦ, καὶ ἐνομίσθη ὅτι ἐδημοσιεύθη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐξ ἀρχῆς παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Αἴτιον δὲ τῆς κοινῆς ταύτης γνώμης, λέγει ὁ Κικέρων, εἶναι ὅτι, περικλεῖον τοσοῦτον βάθος νοημάτων καὶ σοφίας, φαίνεται πολὺν μέγαλον τὸ ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἐδφύϊαν τοῦ ἀνθρωπίνου νοός. Ἡ αὐτὴ γνώμη, ὅτι δηλ. προήγετο ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἦτον ἴσως ἡ αἰτία, δι' ἣν ἐγρά-

φη μὲ κεφαλαῖωδη χρυσᾷ γράμματα ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ ἐν Λεῖφοῖς ναοῦ του.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ. Ἄρ. 3.

ΑΡΑΒΙΑ.

Ἡ **ΑΡΑΒΙΑ** εἶναι μεγάλη χερσόνησος, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης μέχρι τοῦ Περσικοῦ Κόλπου, καὶ ἀπὸ τῆς Συρίας μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία μέρη, τὴν Ἐρημον, τὴν Πετραίαν, καὶ τὴν Εὐδαίμονα Ἀραβίαν.

(I) Η ΕΡΗΜΟΣ ΑΡΑΒΙΑ.

Αὕτη εἶναι τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς Ἀραβίας, καὶ συνορεύει πρὸς βορρᾶν μὲ τὴν Συρίαν, πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὴν Βαβυλωνίαν, πρὸς νότον μὲ τὴν Εὐδαίμονα Ἀραβίαν, καὶ πρὸς δυσμὰς μὲ τὴν Πετραίαν Ἀραβίαν καὶ τὴν Παλαιστίνην. Οὗτος εἶναι ὁ τόπος, ὅστις ὀνομάζετο ὑπὸ τῶν Ἑβραίων Γῆ τῆς Ἀνατολῆς, ἢ τῶν Ἀνατολῶν,* οἱ δὲ κάτοικοι, υἱοὶ τῶν ἀνατολῶν.

Ὁ τόπος οὗτος εἶναι, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, κατὰ τὸ πλεῖστον ἔρημος, καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἀμυώδης, πληρὴ ὄχι παντοῦ. Ἐπομένως δὲν καλλιερρεῖται, ἀλλὰ κατοικεῖται ἀπὸ φυλὰς νομάδων, οἵτινες μεταβαίνουν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κατὰ τὴν ὄραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ποιμνίων των.

Οἱ νομάδες οὗτοι διαιροῦνται εἰς φυλὰς καὶ πατριάς, ἐξ ὧν ἐκάστη εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὰς λοιπὰς, ἔχουσα τοὺς ἰδίους τῆς ἡγεμόνας (ἢ Σέχιδας), κατοικοῦν δὲ εἰς σκηνὰς, καὶ τὰ μεγάλα πλοῦτη των συνίστανται εἰς καμήλους, βόας, πρόβατα, αἴγας, κτλ. καὶ ὄχι εἰς οἰκίας ἢ γαίαις, καθὼς μεταξὺ ἡμῶν. Ὅστις δὲ ἀναγνώσῃ τὴν ἱστορίαν τῶν πατριαρχῶν, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ, καὶ Ἰδοῦ, θέλει παρατηρήσειν ὅτι ὁμοίαζον κατὰ σχεδὸν δια ταῦτα τοὺς σημερινοὺς κατοικοὺς τοῦ τόπου τούτου.

Ἡ Ἀδύστis, πατρις τοῦ Ἰδοῦ (Ἑβραϊστὶ Ὀδζ), φαίνεται ὅτι ἦτον ἐπαρχία τοῦ τόπου τούτου, καὶ ὅτι ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἀπὸ τὸν Ὀδζ, υἱὸν τοῦ Ἀράμ, καὶ ἔγγονον τοῦ Σήμ. Ἰδὲ Γέν. ι. 28.

Ἡ Ἐρημος Ἀραβία ἐκατοικεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰσμαῆλ καὶ τῆς Χεττοούρας. Ἐως καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Ἰακώβ, Ἰσμαηλίται ἐμπορεύοντο μεταξὺ τοῦ ὄρους Γαλαὰδ καὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ εἰς αὐτοὺς ἐπωλήθη ὁ Ἰωσήφ παρὰ τῶν ἀδελφῶν του, Γέν. λζ'. 25-28. Ὀνομάζονται δὲ καὶ Μαδιανῖται, (ἔδ. 28. 30.) ἢ διότι ἐκατοίκουν εἰς τὴν γῆν Μαδιὰμ, ἢ διότι ἐνώθησαν μὲ τοὺς Μαδιανίτας καὶ ἐγιναν μὲ αὐτοὺς μία φυλὴ, ὡς οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡσαὺ μὲ τοὺς Χορβαίους, Γέν. λστ'.

ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ ΙΣΜΑΗΛ.

Δώδεκα υἱοὶ τοῦ Ἰσμαῆλ ἀναφέρονται εἰς Γέν. κέ. 13-16, Ναβαϊθ, Κηδάρ, κλπ. καὶ οἱ ἀπόγονοι των εἰς διάφορα μέρη τῆς Γραφῆς, ὡς τοῦ Ναβαϊθ, Ἡσα. ζ'. 7. --οἵτινες ὀνομάζοντο παρὰ τῶν Ἑλλήνων Ναβαθαῖοι--· τοῦ Κηδάρ, ὀνομαζόμενοι ὁμοίως Κεδραῖοι, κατοικοῦντες μαῦρας σκηνὰς, ὡς καὶ οἱ σημερινοὶ νομάδες, πλουτοῦντες εἰς ἀγέλας καὶ ποίμνια, φιλοπολεμοὶ καὶ περίφημοι τοξόται, --τοῦ Θαιμάν, τοῦ Ἰετοῦρ, καὶ τοῦ Ναφίς.

* Ἐκ τοῦ ἐναντίου, Ἀρὰθ σημαίνει δύσις· δηλονότι ἡ ὀνομασία αὕτη ἐδόθη παρὰ τῶν Βαβυλωνίων· ἢ μάλλον, οἱ ἐντόπιοι Ἀραβες μετέφρασαν εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐξ ἀνατολικωτέρας χώρας, καὶ προβαίνοντες οὕτω πρὸς δυσμὰς ὀνόμαζον φυσικὰ τὸν τόπον, εἰς ὃν ἐπλησίαζον, Ἀ ρ α ῖ θ, ἦτοι γῆν τῆς Δύσεως.

ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΤΗΣ ΧΕΤΤΟΥΡΑΣ.

Τὰ τέκνα τῆς Χετούρας (γυναῖκός τὴν ὁποῖαν ὁ Ἀβραάμ ἔλαβε μετὰ τὸν θάνατον τῆς Σάρρας) ἀναφέρονται εἰς Γέν. κβ. 2, 3. Ὁ σημαντικώτερος ἐξ αὐτῶν ἦτον ὁ Μαδιάμ, ἐξ οὗ ἴσως οἱ νότιοι Μαδιανῖται.

ΑΜΜΑΝΙΤΑΙ ἢ ΑΜΜΩΝΙΤΑΙ.

Οὗτοι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἀμμάν, υἱοῦ τοῦ Λώτ, Γέν. ιθ'. 38. Ὁ δὲ τόπος τῶν ἔκειτο πρὸς ἀνατολὰς τοῦ τόπου τῶν Μωαβιτῶν καὶ τῶν φυλῶν Ρουβὴν καὶ Γάδ. Κατεῖχον δὲ κατ' ἀρχάς καὶ τὸν τόπον τῶν δύο τούτων φυλῶν, ἀλλ' οἱ Ἀμορραῖοι τοὺς εἶχον διώξειν ἀπ' αὐτὸν πρὸ τῆς Ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν· οὗτοι δὲ, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Μωϋσέως, ἠφάνισαν κατὰ κράτος τοὺς Ἀμορραῖους, καὶ ἔλαβον τὸν τόπον τῶν, χωρὶς νὰ πειράξωσιν ὅμως τοὺς Ἀμμανίτας, Δευτ. κεφ. β'.

Πρωτεύουσα πόλις τῶν Ἀμμανιτῶν ἦτον ἡ Ῥαββὰθ, ὀνομαζομένη ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου Ῥαβαθά, καὶ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων Φιλαδέλφεια. Πολλὰ ἐρείπια τῆς πόλεως ταύτης σώζονται μέχρι τῆς σήμερον. Ὀνομάζεται δὲ Ἀμμάν.

(2) ΠΕΤΡΑΙΑ ΑΡΑΒΙΑ.

Ἡ διαίρεσις αὕτη τῆς Ἀραβίας λαμβάνει τὴν ὀνομασίαν της ἀπὸ τὴν Πέτραν, ἀρχαίαν αὐτῆς μητρόπολιν. Κεῖται δὲ πρὸς νότον τῆς Παλαιστίνης, καὶ περιλαμβάνει τὴν Ἰδομαίαν, τὴν γῆν Μωάβ, καὶ τοὺς τόπους τῶν Ἀμαληχιτῶν, Κεναίων, Μαδιανιτῶν, κτλ. ἕως εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν καὶ τὴν Αἴγυπτον.

ΜΩΑΒ.

Οἱ Μωαβῖται κατεῖχον τὸ βορεινότερον μέρος τῆς Πετραίας Ἀραβίας ἕως καὶ πρὶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωϋσέως, διώξαντες ἐκεῖθεν τοὺς Ἐμοαίους, τοὺς πρότερον κατοίκους. Δευτ. β'. 9. Κατ' ἀρχὰς ἔλαβον ὅλον τὸν τόπον τῆς φυλῆς Ρουβὴν ἕως εἰς τὸν ποταμὸν Ἰαββώκ· ἀλλ' οἱ Ἀμορραῖοι τοὺς εἶχον διώξειν ἀπ' αὐτὸν πρὶν τῆς Ἐξόδου, (ἰδὲ Ἀριθ. κἀ. 13, 26, Κριτ. ιά. 18.) ὥστε ὁ Ἄρὼν ἔγινε σύνορον τοῦ Μωάβ πρὸς βορρᾶν. Οἱ Ἰσραηλίται διέβησαν κατὰ τὴν ἀπὸ Αἰγύπτου ἐξοδὸν τῶν διὰ τῆς γῆς τῶν Μωαβιτῶν, χωρὶς νὰ συγροτήσωσι πόλεμον μετ' αὐτούς. Ἀριθ. κβ'. κτλ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Νουῆ οἱ Μωαβῖται καθυπέταξαν τοὺς Ἰσραηλίτας πρὸς καιρὸν, Κριτ. ιβ'. ἐπὶ δὲ Σαοὺλ καὶ Δαβὶδ πολλάκις συνεχρότου πόλεμον μετ' αὐτούς. Α'. Βασ. ιδ'. 47, Β'. Βασ. ἡ. 2, Α'. Παρ. ιθ'. 2.

Ὁ τόπος τῶν Μωαβιτῶν ἦτον εὐκαρπος καὶ εὐάρεστος· ὅθεν εἰς αὐτὸν κατέφευγον Ἰσραηλίται εἰς καιρὸν πείνας. Ρουθ ἄ. 2. Ποταμοὶ τοῦ Μωάβ ἦσαν ὁ Ἄρὼν, ὁ Ζερέδ ἥτοι Ζαρεδ, καὶ ὁ Νιμρὴμ.

Ὁρὴ εἰς τὴν γῆν Μωάβ εἶναι πολλά· ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς Γραφὰς κυριώτερον εἶναι τὸ Φογὼρ, Ἀριθ. κγ'. 28, ὅπου ἔκτισεν ὁ Βαλακ τοὺς βωμοὺς διὰ τὸν Βαλᾶκ, καὶ ὅπου πιθανῶς ἐπροσκυνεῖτο τὸ εἰδωλὸν Βεελφεγὼρ, Ἀριθ. κε. 3, 5, κτλ.

Κυριώτεραι δὲ πόλεις ἦσαν ἡ Ἄρ (κατὰ τοὺς Ο'. ἦρ, Ἀριθ. κἀ. 15, κατὰ δὲ τοὺς Ἑλλήνας συγγραφεῖς Ἀρεόπολις), καὶ ἡ Κιρ-Μωάβ, ἠγουν τεῖχος ἢ ὀχύρωμα τοῦ Μωάβ, Ἡσα. ιε. 1. Καὶ τῶν δύο σώζονται ἐρείπια, ἡ δὲ τελευταία κατοικεῖται ἔτι ὡς κοινὸς πόλις, ὀνομαζομένη Κερὸκ.

ΙΔΟΥΜΑΙΑ, ἥτοι ΕΔΩΜ.

Πρὸς νότον καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς γῆς Μωάβ ἔκειτο ἡ Ἰδομαία, ἥτοι γῆ Ἐδὼμ, ὀνομαζομένη οὕτως ἀπὸ τοῦ Ἐδὼμ, ἠγουν

τοῦ Ἡσαῦ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἰακὼβ, Γεν. κέ. 30. Ἐξτείνεται δὲ ἀπὸ τῆς Νεκραῆς Θαλάσσης μέχρι τοῦ Αἰλανιτικοῦ Κόλπου τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης. Μῆρος τι ἀδιόριστον τοῦ τόπου τούτου ἔκαλεῖτο Θαιμὰν ἀπὸ τὸν Θαιμὰν, ἐγγονοῦ τοῦ Ἡσαῦ, Γεν. λστ'. 11, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἦτον ὁ Ἐλιφάζ, εἷς ἐκ τῶν τριῶν φίλων τοῦ Ἰώβ.

Ἡ Ἰδομαία ἀναφέρεται ὡς βασιλεῖον κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, Γέν. λστ'. 31-39. Ἐκατοικεῖτο δὲ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῶν ἀπογόνων Σηεὶρ τοῦ Χορβαίου,* ἐξ οὗ ὀνομάσθη καὶ τὸ ὄρος Σηεὶρ, τὸ ἐκτεινόμενον εἰς ὅλον τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἰδομαίας. Ἐπειτα δὲ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡσαῦ, κατὰ μέρος μὲν διώξαντες τοὺς Χορβαίους, κατὰ μέρος δὲ ἐνωθέντες μετ' αὐτούς, κατεστάθησαν ἔθνος δυνατὸν, καὶ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας πολέμιον καὶ ἐπίφοβον. Α'. Βασ. ιδ'. 47, Β'. Βασ. ἡ. 14, κτλ.

Πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἰδομαίας ἦτον ἡ Πέτρα, τὴν ὁποῖαν ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα Ἀμασίας κυριεύσας μετωνόμασε Ἰοκθεήλ. Δ'. Βασ. ιδ'. 7. Ἐφημιζέτο δὲ διὰ τὴν ἀξιολογὴν της θέσιν εἰς στενὴν καὶ βαθεῖαν κοιλάδα, περικυκλωμένη ἀπὸ βράχους ἀποκρήμνους, καθὼς καὶ διὰ τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς λευκωμένους τάφους της· πλὴν ἠρημώθη ἐξ ὀλοκλήρου πρὸ πολλῶν ἡδὴ αἰῶνων, συμφώνως μετὰ τὸν Ἰερεμίου καὶ τοῦ Ἀβδίου προφητείας. Ἡ κοιλάς, ἐν ᾗ ἔκειτο, ὅπου καὶ οὖζονται πολλὰ ἀξιολογὰ ἐρείπια, ὀνομάζεται Ἀραβιστι Οὐάδι Μούσα, ἢ Κοιλὰς τοῦ Μωϋσέως, καὶ πλησίον αὐτῆς πρὸς δυσμὰς ὑφύπεται τὸ ὄρος Ὄρ, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Ἄαρὼν, τὸ ὄρειον καὶ οἱ Ἀραβες ὀνομάζουν τὴν σήμερον Νέβι Ἀρὼν, ἠγουν ὄρος τοῦ προφήτου Ἄαρων.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἐδὼμ ἦσαν καὶ ἡ Αἰλάθ, ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ κόλπου τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, σωζομένη ἕως τῆν σήμερον, καὶ πλησίον αὐτῆς ἡ Γασίων Γάβερ, ὁμοίως ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὅπου καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομὼν κατεσκεύασε πλοῖα. Γ'. Βασ. θ'. 26, Δευτ. β'. 8.

ΑΜΑΛΗΚ.

Οἱ Ἀμαληχῖται κατῴκουν πρὸς δυσμὰς τῶν Ἰδομαίων. Ἦσαν δὲ φυλὴ ἀρχαιοτάτη, Γεν. ιδ'. 7, Ἀριθ. κδ'. 20. Οὔτοι πρώτοι ἀνεστηθήσαν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας μετὰ τὴν ἀπ' Αἰγύπτου ἐξοδὸν, μετὰ δὲ πολυχρόνιον ἔχθραν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, ἠφανίσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐζεκίου.

ΜΑΔΙΑΜ.

Δύο φυλαὶ ἔφερον καὶ μετέδωκαν εἰς τοὺς τόπους τῶν τὸ ὄνομα τοῦτο· ἡ μὲν πλησίον τοῦ ὄρους Σινὰ, ὅπου κατέφυγεν ὁ Μωϋσῆς, Ἐξοδ. β'. 15, ἡ δὲ πλησίον εἰς τοὺς Μωαβῖτας, ἡ καὶ συμμετόχος μετ' αὐτοὺς τῆς πρὸς τὸν Ἰσραὴλ ἔχθρας, Ἀριθ. κδ'. 4, 5, Κριτ. στ'. 1-6.

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΟΥ ΣΙΝΑ.

Ἡ μεταξὺ τῶν δύο κλάδων τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης χερσονῆσος εἰς μὲν τὰ παραθαλάσσια κατασκεύετο ὑπὸ φυλῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀγνώστων εἰς ἡμᾶς· τὸ δὲ ἐνδότερον ἦτον ἐρημος μεγάλῃ καὶ φοβερᾷ, Δευτ. ἄ. 19, καὶ εἰς αὐτὴν ἐπλανῶντο οἱ Ἰσραηλίται τεσσαράκοντα χρόνους. Ἀδύνατον ὅμως εἶναι νὰ

* Ἦγουν, τοῦ τριγλοδύτου, ἥτοι κατοικοῦντος εἰς σπήλαια.

+ « Ὑπερηφανία τῆς καρδίας σου ἐπήρξε σε κατασκηνῶντα ἐν ταῖς ὄπαις τῶν πετρῶν· ὑψῶν κατοικίαν αὐτοῦ, λέγων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Τίς με καταξέει ἐπὶ τὴν γῆν; Ἐάν μετεωρισθῆς ὡς ἀετὸς, καὶ ἐάν ἀναμύσειν τῶν ἀστρῶν ὕψος νοσσιᾶν σου, ἐκείθεν κατήξω σε, λέγει Κύριος.» Ἀβδίου, ἐδ. 3, 4.

ἐξακριβώσωμεν ὅλας τὰς θέσεις, ἐν αἷς ἐστρατοπέδευσαν κατὰ τὸ πολυχρόνιον τοῦτο διάστημα.

Τὸ ὄρος Σινὰ κατεστάθη τὸ σημαντικώτερον ἀπ' ὅλα τὰ ὄρη τοῦ κόσμου, διότι ἐκεῖ ἐφανερώθη ἡ ὄψις τοῦ Θεοῦ, καὶ αἱ δέκα ἐντολαὶ ἐλαλήθησαν θαυμασίως εἰς ἐπήκοον ὄλου τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

(3) Ἡ ΕΥΔΑΙΜΩΝ ΑΡΑΒΙΑ.

Ὀνομάσθη οὕτω πιθανῶς διὰ τὴν εὐκαρτίαν καὶ τὴν ποιικίαν τῶν προϊόντων της. Μεταξὺ δὲ τούτων ἦσαν καὶ εἶναι ἀκόμην σίτος, κριθή, ὄρτζιον, λεμόνια, κίτρα, πορτογαλλία, ροῖδια, σῦκα, σταφύλια, καὶ πολλῶν εἰδῶν ἀρώματα.

ὑπὸ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἀραβίας ὀνομάζετο καὶ Αἰθιοπία,* Ἀριθ. ιβ'. 1, Β'. Παρ. κἀ. 16, Ἀμβ. γ'. 7. Τὴν σήμερον ὀνομάζεται Ἰέμεν.

Ἡ Εὐδαίμων Ἀραβία ἐκατοικεῖτο ἀπὸ ἀπογόνους καὶ τοῦ Σημ καὶ τοῦ Χάμ. Γεν. ι. 7, 26-28. Ὁ Σαβὰ ἢ Σαβεῦ, υἱὸς τοῦ Ἰεκταν, (ἐδ. 27.) πιθανῶς ἦτο πρόγονος τοῦ λαοῦ, ἐπὶ τὸν ὁποῖον ἐβασίλευεν ἡ βασίλισσα, ἥτις ἐπεσκέψθη τὸν Σολομῶντα.

Ἡ Σαναά, πρωτεύουσα τῆς Ἰέμεν, ὀνομάζετο καὶ εἰς τὴν ἕκτην ἀκόμη ἐκατονταετηρίδα Οὐζὼλ, καὶ, κατὰ τὴν γενικὴν γνώμην τῶν Ἀράβων, ἐθεμελιώθη ὑπὸ τοῦ Οὐζὰλ (ἥτοι Αἰζήλ), Γεν. ι. 27.

Ἡ Ρ**

ΠΕΡΙ ΟΡΓΗΣ.

ΑΘΗΝΟΔΩΡΟΣ ὁ φιλόσοφος ἐζήτησε τὴν ἄδειαν τοῦ ν' ἀπέλθῃ ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ Αὐγούστου, ἐπειδὴ ἦτο γηραλέος. Λαβὼν αὐτὴν, καὶ ἀποχαιρετῶν ἐνῷ ἔπινε τὴν αὐλὴν, εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους, « Καίσαρ, ὅταν ὀργίζῃσαι, ἐνθυμῶ νὰ μὴ λέγῃς μῆτε νὰ πράττῃς τι, πρὶν ἀπαγγεῖλαις τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα τοῦ Ἀλφαβήτου.» Διὰ τοῦτο ὁ Καίσαρ, λαβὼν τὴν χεῖρά του, « Μὲ εἶσαι ἀκόμη ἀναγκάσιος,» εἶπε, καὶ τὸν ἐβάσταξεν ἀκόμην ἐν ἔτος. Τὸν κανόνα τοῦτον διεφῆμισαν οἱ παλαιοὶ ὡς σοφώτατον.

Ὅπου πολλὴ ὄργη, ἐκεῖ καὶ κρυφῆ τις ὑπερηφανία βασιλεύει, ἥτις ἐξάπτεται, ὡς ἡ πυρίτις, ὑπὸ παντὸς σπινθήρος ἐγγίζοντος αὐτῆν. Μολοντοὶ ἡ φυσικὴ κλίσις ἐνίοτε μᾶλλον παρακινεῖ, γενικῶς εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ συνεχὴς καὶ μετὰ πάθους ἀγανάκτησις ἀναβρῖνει ἐκ τῆς ὑπερηφανίας· διότι ἡ ὑπερηφανία καὶ ἡ ὄργη εἶναι συνδεδεμένα, ὡς ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ πραότης.

Περὶ τῶν ὑβρεων, αἵτινες τόσοι διερεθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους, ἔκαμεν ὁ Μάρκος Ἀντωνίνος ὁρθὴν τινα παρατήρησιν.— « Φέρεταί τις κακῶς πρὸς με;—Τί ἐκ τούτου; Ἡ προξένος εἶναι ἰδία του, ὡς καὶ ἡ θέλησις ἥτις τὸν παρακινεῖ· ὅθεν ἂς στοχασθῇ αὐτός. Τὸ πταῖμα καὶ ἡ ὕβρις εἶναι ἰδία του, καὶ ὄχι ἰδιά μου. Ἐγὼ εὐρίσκομαι εἰς τὴν προσδιορισθεῖσάν μοι θέσιν, καὶ ἐκπληρῶ τὰ καθήκοντά μου.»

ΠΑΝΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Οἱ Ἕλληνες, περὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἦσαν καὶ πλούσιοι καὶ πολυάνθρωποι. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἐκβάλειν εἰς κυκλοφορίαν θησαυροὺς, ἐπισωρευθέντας ἐν διαστήματι πολλῶν ἐκατονταετηρίδων· ὁ δὲ διαμελισμὸς τῆς αὐτοκρατορίας του ἐμπόδισε τὴν ἀπογύμνωσιν πολ-

* Τὸ ὄνομα τοῦτο ὄχι μόνον δὲν ἦτο, καθὼς σήμερον, περιωρισμένον εἰς μέρος τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλ' ἐξτείνεται ἕως καὶ εἰς τὰ πλησίον τῆς Κασπίας Θαλάσσης μέρη, ὡς φαίνεται ἀπὸ Γεν. β'. 13.

λῶν χωρῶν εἰς πλουτισμὸν μιᾶς μόνης βασιλευσσης. Ἐνεκα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρωτευουσῶν καὶ ἀνεξαρτήτων πόλεων ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κόσμῳ ἐκυκλοφόρουσαν τὰ χρήματα, καὶ ἤκμαζε τὸ ἐμπόριον, καὶ ἠύξανε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος, ὡς πάσης ἄλλης χώρας, πιθανὸν ὅτι παραπολὺ διέφερεν εἰς διαφόρους περιόδους· καὶ οὐδ' ἡ ἀναλογία τῶν δούλων πρὸς τοὺς ἐλευθέρους κατοίκους διέμενέ ποτε ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπαρράλλεως ἢ αὐτῆ. Ἀλλ' αἱ γνώσεις μας περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς διαφόρους ἐποχὰς εἶναι τόσοι ἀτελεῖς, ὥστε διόλου ἀδύνατον ἦβελεν εἶσθαι νὰ προσδιορίσωμεν εἰς ποῖαν ἐποχὴν τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἦτο πολυανθρωπότερον. Ἡ αὐτοκρατορία τῶν Ἑλλήνων ἦτο μάλλον ἐκτεταμένη εἰς τὸ διάστημα τῆς ἐκατονταετηρίδος, ἥτις παρήλθεν ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου· ἀλλ' ἐκ τούτου μόνου δὲν δύναμθα ἀσφαλές τι νὰ συμπεράνωμεν περὶ τοῦ ποῖον λόγον εἶχεν ἡ κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν πληθὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους πρὸς τὴν πληθὺν τῆς ἐφεξῆς ἐκατονταετηρίδος.

Πόσον δὲ εἶναι σφαλερὰ οἰαδῆποτε συμπεράσματα περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀρχαίων χρόνων, συναγόμενα ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, γίνεταὶ ὀφθαλμῶν ὅταν στοχασθῶμεν τὴν ταχειάν αὐξήσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εὐρώπης, ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Γιββῶνος, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ Κλαυδίου ἦτον ἐκατὸν εἰκοσι ἐκατομμύρια· τῆς δὲ νεωτέρας Εὐρώπης, καθ' ὃν χρόνον ἔγραφε (1776), ἐκατὸν ἑπτὰ ἐκατομμύρια. Ἐβδομήκοντα ἔτη δὲν παρήλθον ἀκόμην, καὶ ὅμως αἱ ἀπαριθμούμεναι ὑπ' αὐτοῦ γῶραι περιέχουσιν ὑπερτά διακόσια δέκα ἐκατομμύρια. Ἡ διαφορά, ἡ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς συμβᾶσα εἰς τὸν πληθυσμὸν τῶν Ἰουδαίων, ἰκανῶς ἐξηγεῖ εἰς ποῖας μεταβολὰς ὑποκειται πάντοτε λαὸς ἀπεξηνωμένως τῆς πατρίδος του, ὡς ἦτο, μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον, μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Οἱ Ἰουδαῖοι πολλάκις ἦσαν ὀλιγότεροι—πολλάκις δὲ ἴσως καὶ πολυαριθμότεροι—παρ' ὅσον εἶναι τὴν σήμερον· καὶ ὅμως φαίνονται τανῦν οὐχ ἥττον πολυπληθεῖς ἢ ἐπὶ Σολομῶντος,*

* Ἡ ἀπόγραφὴ τοῦ Δαβὶδ (Β'. Βασίλ. κδ'. 9) δεικνύει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν τότε περὶ τὰ πέντε ἐκατομμύρια. Τὰ ἄμετρα πλοῦτῃ τοῦ Σολομῶντος, ὅστις πρέπει νὰ εἶχεν ἐτήσιον εἰσοδήμα περὶ τὰ δύο ἐκατομμύρια Λιτρῶν Στερλινῶν, (220,000,000 γροσίων), καὶ ὁ παρῶν πληθυσμὸς τῆς Μεσῆς, ὅστις εἶναι κατ' ἀναλογίαν μεγαλύτερος, καθιστῶσιν τοῦτο οὐδ' ἀπίθανον οὐδ' ἀπίστευτον. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν πολυπληθέστατοι, καὶ μακρὰν διεσκορπισμένοι, καὶ ἔχον ἥδη ἄπολέσει τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν. Πράξ. β'. 9. Οἱ Ἕλληνες ἐδεῖξαν πάντοτε ἰσχυροτέρην προσκόλλησιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν διάλεκτον.

καθ' ἣν ἐποχὴν εὐρίσκοντο εἰς τὸν κολοφῶνα τοῦ πλούτου, τῆς δυνάμεως, καὶ τῆς δόξης των. Ὁ πληθυσμὸς τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου, καὶ τῶν Ἰονίων νήσων, εἰς τὴν περιόδον ἤτις περῆλθεν ἀπὸ τῶν Περσικῶν πολέμων μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἦτο, κατὰ τὸν ὑπολογισμόν κριτικωτάτου Ἀγγλου συγγραφέως, τρία ἡμισυ ἐκατομμύρια. Ἐὰν δὲ παραδεχθῶμεν τὴν αὐτὴν πολυανθρωπίαν εἰς τὴν Κρήτην, τὴν Κύπρον, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ τὰς ἀποικίας τὰς ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἑλλάσσονος Ἀσίας, ὁ ἀριθμὸς οὗτος πρέπει τοῦλάχιστον νὰ διπλασιασθῇ. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑλλάδος φαίνεται ὅτι παρήκμασε μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τὸ ἀργύριον ἔγεινεν ἀφθονώτερον· ὁ Ἕλληρ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ πλουτήσῃ ξενιτευόμενος· ὁ πλοῦτος δ' αὐξηθεὶς ἤβησε τὰς χρείας τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν, καὶ αἱ μικρότεροι πολιτεῖαι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ διατηρῶσι τοσοῦτον πληθυσμὸν, ὅσον εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ὅτε αἱ χρεῖαι ἦσαν ὀλιγώτεροι, καὶ ἡ μετοικεσία δύσκολος. Τὸ μέγεθος τῶν ἰδιοκτησιῶν, καὶ, κατὰ συνέπειαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων ἠβήθησαν. Ἀλλ' ὅμως ἡ μικρὰ ἐλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἦτον οὐδὲν ὡς πρὸς τὴν ἀμετρον αὐξήσιν τοῦ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ· ἐν δὲ τῇ Μεγάλῃ Ἑλλάδι, Σικελίᾳ καὶ Κυρῆνῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶχεν ἐλάττωθῇ.* Ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἶχεν ἐκπαθῆν ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰνδοῦ μέχρι τῶν Σηλιῶν τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἀπὸ τῶν παραλίων τῆς Μαιώτιδος Λίμνης μέχρι τῆς νήσου τοῦ Διοσκορίδου. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι κατ' οὐδεμίαν ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν τῆς ἱστορίας αὐτῶν ἦσαν οἱ Ἕλληνες πολυπληθέστεροι παρὰ καθ' ὅν χρόνον οἱ Ῥωμαῖοι ἤρχισαν τὴν καθυπόταξιν τῶν χωρῶν, ὅσας ἐκεῖνοι ἐξουσίαζον.

* Ὁ ἰδιογνώμων ζητεῖ ὅλα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, καὶ ἐναντιοῦται εἰς πᾶν ὅτι ὀρθόν.

* Ὁ Κικέρων παρέχει διδόμενα πρὸς ὑπολογισμόν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς Σικελίας εἰς τοὺς χρόνους του. Φαίνεται ὅτι ἦσαν περὶ τὰ δύο ἐκατομμύρια, ὡς εἶπομεν 1,200,000.—Ἐχομεν ὡσαύτως ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν προσόδων Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, (π. X. 245.) Τὸ βασίλειον αὐτοῦ περιελάμβανε τὴν Αἴγυπτον, Κυρηναικίαν, Κοίλην Συρίαν, Φοινίκην, Κύπρον, Καρίαν, Λυκίαν, Παμφυλίαν, καὶ Κιλικίαν. Ὁ στρατὸς αὐτοῦ συνίστατο ἀπὸ 200,000 πεζοῦς, 20,000 ἵππεις, 2000 πολεμικὰς ἀμάξας, καὶ 400 ἐλέφαντας· ὁ δὲ στόλος, ἀπὸ 1500 τριήρεις, καὶ 1000 φορητὰ πλοῖα. Τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τῆς βασιλείας του ἦσαν 14,800 τάλαντα, ἢ 275,000,000 γροσίων, καὶ 1,500,000 Ἀρτάβαι σίτου, ἤτοι περὶ τὰ πέντε ἐκατομμύρια κοιλῶν. Τὸ ταμεῖον του λέγεται ὅτι περιεῖχε 750,000 τάλαντα, ἤτοι ὑπὲρ τὰ 100,000,000 λιτρῶν στεργλινῶν.

ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΡΙ ΤΑΣ ΑΡΧΑΣ ΤΗΣ ΟΓΔΩΗΣ ΑΠΟ ΧΡ. ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ.

ΟἷΔΑΜΟΪ τῆς οἰκουμένης ἐξαρτᾶται ἡ τῶν κατοίκων εὐημερία τοσοῦτον ἐκ τοῦ ἐμπορίου, ὅσον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χώρᾳ τῇ περὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Ὅρη καὶ θάλασσα διαχωρίζουσιν αὐτὴν εἰς περιοχάς, τόσον διαφόρους εἰς τὰ εἶδη τῶν προϊόντων, ὥστε, ἂν τὸ ἐμπόριον δὲν εὐκόλυνε μέγαν τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν περισσευμάτων ἐκάστης, ἔπετα ἀναγκαίως ἡ ὀλιγαθρωπία, ἡ πενία, καὶ ἡ ἔνδεια.

Οἱ Ἕλληνες κατεῖχον ἐτι περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς οἰκότητος ἀπὸ Χρ. ἐκατονταετηρίδος τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου, ὅπερ αἰῶνας ἀπῆλθον καθ' ὅλην τὴν Μεσόγειον. Ἡ καταστροφὴ ὅμως τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ Καρχηδόνος ἐκόλωσεν αὐτὸ οὐκ ὀλίγον, καὶ ἡ ὑπαρξίς πολυαριθμοῦ θάλασσιου πληθυσμοῦ ἐν Συρίᾳ, Αἰγύπτῳ, καὶ Ἀφρικῇ, ἐνίσχυσε τοὺς Ἀραβὰς νὰ μεθέξωσιν ἐκ τῶν ἐμπορικῶν ὠφελειῶν, αἵτινες μέχρι τοῦδε ἦσαν περιορισμέναι εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἡ τῶν Καλιφῶν ἀπόλυτος κυβέρνησις, καὶ ὁ τῶν Χριστιανῶν ὑπηκόων ζήλοτυπος φόβος των, καθίςων ἐπισηλῆ τὴν ἰδιοκτησίαν ἐν τῷ κράτει αὐτῶν, καὶ τὸ ἐμπόριον δὲν ἠδύνατο ν' ἀμείψῃ μετὰ τὴν τῆς ἡσυχίας, ὅσιν ἔχαιρεν ὑπὸ τὸν νόμιμον δεσποτισμὸν τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων· καθότι τὸ ἐμπόριον δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πολὺν χρόνον ἄνευ συστηματικῆς διοικήσεως, καὶ ταχέως παρακμάζει, ἐὰν ποσῶς διακοπῇ ὁ φυσικὸς δρόμος του.

Ὁ πλοῦτος τῆς Συρίας, καθ' ὃν καιρὸν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἀποδεικνύει ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ πόλεις τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας εἶχον ἐτι ἱκανὸν ἐμπόριον. Συνοδοιοπορία ἐκ τετρακοσίων φορτίων μεταξὺς καὶ σακχάρους ἐβάδιζε πρὸς τὴν Βααλβέκ, καθ' ὃν χρόνον ἡ πόλις αὐτὴ προσεβλήθη. Ἠμᾶζον πολλαχού ἐκτεταμένα μεταξουργεῖα καὶ βαφεῖα, καὶ διάφοροι μεγάλοι πανηγυρεῖς ἐβοῦθον εἰς τὸ νὰ κυκλοφορῶσιν αἱ τῆς χώρας διάφοροι πραγματεῖαι εἰς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας. Ἡ σύστασις ταχυδρομείων παρημελήθη κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ παρετηρήθη ὅτι τόσον ἀναγκαῖα ἦσαν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ τόπου, ὥστε ἀποκατεστήθησαν παρὰ τινος τῶν ἐπισήμων Καλιφῶν. Αἱ Συριακαὶ πόλεις ἐξηκολούθουν, ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τῶν Σαρακηνῶν, νὰ διατηρῶσι τὰ πλοῦτη καὶ τὸ ἐμπόριον των, ἐν ὅσῳ διέμενον ἀνέπαφα τὰ ἀστυκὰ των δικαιώματα. Τούτου δὲ τρανὴ ἀπόδειξις εἶναι ὅτι τὰ ἐπιτόπια νομισματοκοπεῖα ἐξέδιδον ὅλα τὰ κυκλοφοροῦντα εἰς τὴν χώραν νομίσματα μέχρι τοῦ 695, ὅποτε ὁ Σουλτάνος Ἀβδαλμελικῆς πρῶτον ἐσύστησεν ἑθνικὸν χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν νόμισμα.

Οὐδ' αὐταὶ τῶν Ἀράβων αἱ κατακτήσεις ἴσχυσαν νὰ στερήσωσι τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ἐμπορίου μεγάλης μετοχῆς τῆς. Μολονότι ἐστερήθησαν οἱ Ἕλληνες πάσης ἀμέσου πολιτικῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροῆς, εἶχον

ὅμως ἐτι εἰς τὴν ἐξουσίαν των τὸ ἐμπόριον τῆς μετακομιδῆς κατὰ τὸ νότιον τῆς Εὐρώπης· καὶ τὰ Ἰνδικὰ ἐμπορεύματα, τὰ εἰς τὴν ἀγορὰν αὐτὴν προσδιωρισμένα, ἐπέρνον σχεδὸν ὅλως διόλου ἀπὸ τὰς χεῖράς των. Οἱ Ἀραβες, μ' ὅλας τὰς διαφόρους ἐκστρατείας ὅσας ἠτοίμασαν διὰ νὰ προσβάλωσι τὴν Κωνσταντινουπόλιν, δὲν ἐπέτυχον ποτὲ νὰ συγκροτήσωσι θαλάσσιον δύναμιν παρήκμαζε δὲ τὸ ναυτικὸν κράτος των ἀναλόγως μετὰ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ πλούτου τῶν Χριστιανῶν ὑπηκόων των, μέχρις οὗ κατήνησεν εἰς ὀλίγα πειρατικὰ πλοῖα. Οἱ αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως πραγματικῶς ἐτι ἐθαλασσοκράτουν, καὶ οἱ ὑπηκοὶ αὐτῶν ἀπῆλθον ὅσα πλοῦτη παρέχει τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον.

Τὸ κυριώτερον ἐμπόριον τῶν Ἑλλήνων, μετὰ τὰς Ἀραβικὰς κατακτήσεις, συνίστατο ἐκ τριῶν κλάδων,—τοῦ ἐμπορίου τῆς Μεσογείου πρὸς τὰ ἔθνη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου, καὶ τοῦ ἐμπορίου τοῦ Εὐξεινίου Πόντου. Ἡ κοινωνικὴ κατάστασις, εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Εὐρώπης, ἦτον ἐτι τόσον ἄτακτος, κατὰ συνέπειαν τῆς ἐπιδρομῆς καὶ τοῦ κατοικισμοῦ τῶν βαρβάρων, ὥστε οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν οἱ μόνοι ἔμποροι, δι' ὧν εἰσῆγοντο τὰ Ἰνδικὰ προϊόντα καὶ τὰ χειροτεχνήματα τῆς Ανατολῆς. Ἀρώματα καὶ θυμιάματα ἀνῆλθον ἀπὸ πολλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν· μεγάλην ἀρωμάτων ποσότητα μετεχειρίζοντο ἐν ταῖς τραπέζαις αὐτῶν οἱ πλοῦσοι, καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἔκαιον τότε καθ' ἐκάστην θυμίαμα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Τὰ χρήματα, δι' ὧν τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἐνηργεῖτο, ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος Ἑλληνικά· ἀφοῦ δ' οἱ Ἀραβες κατέστησαν δεσπῆται τῶν δύο κυριωτέρων ὁδῶν τοῦ Ἰνδικοῦ ἐμπορίου, διὰ τῆς Περσίας καὶ Συρίας, καὶ διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἐφείρηκαν τῆς νὰ μεθέξωσι τῶν ὠφελειῶν αὐτοῦ, ὡς οἱ διανομῆς τῶν εἰδῶν του εἰς τοὺς μακρυνοὺς ἀναλωτὰς. Ἡ ἀνάλωσις τῶν Ἰνδικῶν προϊόντων ἦτον ἐν γένει τόσον μικρὰ εἰς ἓνα ἕκαστον λιμένα, ὥστε ὀλίγη ποσότης τῶν πραγματειῶν τούτων δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρῶσι τὴν μεταξύ τῆς Ανατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἐμπορικὴν συγκοινωνίαν. Οἱ Ἕλληνες καθίστων ἐπικερδῆς τὸ ἐμπόριον τοῦτο, καθὼ διαμένοντες κάτοχοι τοῦ πλείστου μέρους τῶν χωρῶν, ὅσαι παρεῖχον εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰξιν, ἔλαιον, καὶ οἶνον. Οἱ Ἕλληνες μόνοι κατεσκευάζον τὰ πολυτιμώτερα χειροτεχνήματα ἐκ μεταξῆς, βεθαμμένον μαλλίου, πολυτίμων λίθων, καὶ πολλὰ εἶδη ἱματισμοῦ καὶ καλλωπισμοῦ· οὕτω δὲ ἠδύνατο παικίλλοντες νὰ συγκροτῶσι τὰ διάφορα φορτία των. Ἡ ἀξιολογότης τοῦ ἐμπορίου τούτου, μετὰ τῆς ἐξ αὐτοῦ προερχομένης δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς, ἦτον ἐν τῶν κυριωτέρων μέσων, δι' ὧν ἠδυνήθη ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία νὰ διατηρήσῃ τὰς ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Σαρδοῖ κατακτήσεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἡ ἐμπορικὴ αὐτὴ ἐπιρροή τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐγαλίνου τὴν δύναμιν τῶν Γόθων, τῶν Λογγοβάρδων, καὶ τῶν Ἀβάρων, καὶ προσεκτάτο εἰς

τὸν λαὸν τοσοῦτους φίλους, ὅσους ἐγένενα ἐχθροὺς ἢ φιλαργυρία καὶ ἡ τυραννία τῶν ἐξάρχων καὶ αὐτοκρατορικῶν ὑπαλλήλων. Σημειώτεον δ' ἐνταῦθα ὅτι τὰ σκόμματα κατὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν προσώπων τῶν ἐξάρχων, ἅτινα περισσεύουσιν εἰς τὰ πονήματα τῶν Ἰταλῶν, ὅθεν καὶ ἀντέγραψαν αὐτὰ οἱ ἱστορικὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, πρέπει πάντοτε νὰ ἐξετάζωνται ἐπιμελέστατα, ἐπειδὴ αὐτὰ τῶντι εἰκονίζουσι ἀληθῶς μόνον τὴν βιαίαν ἀποστροφὴν καὶ ἔχθραν τῶν Λατίνων ἐκκλησιαστικῶν πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὁ λαὸς τῆς Ῥώμης, τῆς Βενετίας, καὶ τῆς νοτίου Ἰταλίας, προσεκολλῶντο εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν ἀπὸ αἰσθήματα τοῦ συμφέροντος, πολὺν χρόνον ἀφοῦ ἀπέκτησαν τὴν ἰσχύϊν νὰ γένωσιν ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι. Προήρχοντο δὲ τὰ αἰσθήματα ταῦτα τοῦ συμφέροντος ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ συνδέσμου τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ανατολῆς. Ἡ Βενετία, ἡ Γένουα, καὶ ἡ Ἀμάλφη δὲν εἶχον ἐτι ἱκανὰ κεφάλαια, ὥστε νὰ ἐξακολουθῶσι τὸ ἀνατολικὸν ἐμπόριον ἀνευ τῆς βοήθειας τῶν Ἑλλήνων.—Τὰ φορτία των ἐκ τοῦ βορρᾶ ἐπιστρεφόντων πλοίων συνίσταντο κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἀπὸ δούλους, ξυλείαν, ἀκατεργάστους ὕλας διαφόρων εἰδῶν, καὶ ζωοτροφίας διὰ τὰς παραθαλασσίους χώρας.

Ὁ κυριώτερος κλάδος τοῦ ἐμπορίου, ἐν μεγάλῃ ἐπικρατείᾳ, πρέπει πάντοτε νὰ ἦναι τὸ ἐνεργούμενον ἐντὸς τῆς ἰδίας αὐτῆς περιοχῆς πρὸς ὄφελος τῶν ὑπηκόων τῆς. Ἡ εὐημερία τῶν κατοίκων τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἡρακλείου, ἐξῆρτατο, ἕνεκα ἰδιαίτερων περιστάσεων, ἐκ τοῦ ἐμπορίου· μ' ὅλην δὲ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν ἐρήμωσιν τοῦ κράτους ὑπῆρχον ἐτι πολλοὶ βαθύπλουτοι καὶ ἐξευγενισμένοι πολῖται, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦτο ἐμπόριον συνέφερε πολὺ πρὸς αὐξήσιν τῶν προσόδων· αὐτὸ δὲ, ἐὰν ἀφίνετο ἀπεριόριστον, πιθανὸν ὅτι ἤθελε σώσει τὴν Ῥωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν· ἀλλ' αἱ οικονομικαὶ δυσκολαί, αἱ προξενηθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἀσώτου δαπάνης Ἰουστινιανοῦ τοῦ Πρώτου, παρεκίνησαν τὸν αὐτοκράτορα τοῦτον νὰ ἐπινοήσῃ σύστημα μονοπωλίων, εἰς ὃ ἐπέμενε, καὶ ὅπερ ἐξέτεινε, μέχρις οὗ τὸ ἐμπόριον τῆς αὐτοκρατορίας ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν τῆς Βενετίας καὶ τῆς Ἀμάλφης, ὅτινες ἐκ τῶν μέτρων τούτων ἠναγκάσθησαν νὰ κηρυχθῶσιν ἀνεξάρτητοι. Τὸ μετὰξιν, τὸ ἔλαιον, καὶ διάφορα χειροτεχνήματα ἦσαν μονοπωλία τῆς κυβερνήσεως. Περιορισμοὶ ἐπέτιθεντο ἐνίοτε εἰς ἰδιαιτέρους κλάδους τοῦ ἐμπορίου πρὸς ὄφελος εὐνοουμένων ἀτόμων. Τὸ ἐμπόριον τῶν γεννημάτων, μετὰξὺ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς αὐτοκρατορίας, ὑπεβάλλετο εἰς βαρεῖας καὶ αἰθαίρετους πολλακίς διατάξεις· αἱ δὲ δυσκολαί, ὅσας ἡ φύσις εἶχεν ἀντιβάλλειν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀναγκαιῶν τῆς ζωῆς, ὡς κέντρον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φιλοπονήν, ἐπολυπλασιάζοντο, καὶ ἠζάνοντο αἱ ἰνωμαλῖαι τῆς τιμῆς πρὸς ὄφελος τοῦ ταμείου, ἢ τὸ κέρδος τῶν οικονομικῶν ὑπαλλήλων, μέχρις οὗ τὸ βαρὺ φορτίον κατέστρεψε τὴν βιομηχανίαν.

Τα μονοπώλια ταῦτα, καὶ ἡ διοικήσις ἣτις ὑπεστήριζεν αὐτά, ἦσαν φυσικῶ τῷ λόγῳ ἐπαχθέστατα εἰς τὰς ἐμπορικὰς κλάσεις. Ὅτε δὲ κατέστη ἀναγκαῖον πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ διὰ θαλάσσης ἐμπορίου, νὰ παραβῆ τὸν γενικὸν αὐτῆς κανόνα ἢ κυβέρνησις, καὶ νὰ ἐμπιστευθῆ ὄπλα εἰς τοὺς ὑπηκόους, καὶ νὰ συγχωρηθῆ τὸν ἀπαρτισμὸν ἐνόπλων πλοίων, τὰ ἐνοπλὰ ταῦτα πλοῖα, ὅποτε ἠδύνατο ἀτιμωρητῆ νὰ πράξωσιν οὕτω, κατεπάτου τὰ μονοπώλια καὶ τὰς οικονομικὰς διατάξεις τῶν αὐτοκρατόρων. Ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἰταλικῶν καὶ Δαλματικῶν πόλεων ἐγένετο τότε ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἐμπορικὴν εὐδαιμονίαν των. Ὀλίγη ἀμφιβολία δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὅτι, ἂν αἱ Ἑλληνικαὶ ἐμπορικαὶ κλάσεις ἠδύνατο ν' ἀποκτήσωσι τὴν αὐτὴν σχετικὴν δύναμιν ὅσην αἱ Ἰταλικαὶ, καὶ αὐταὶ ἤθελον κηρυχθῆν ἀνεξάρτητοι διότι οἱ αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ποτὲ δὲν ἐθεώρουσαν ἄλλως τοὺς ἐμπόρους τῆς ἐπικρατείας αὐτῶν εἰμὴ ὡς κλάσιν, ἀφ' ἧς ν' ἀργυρολογῶσι κατὰ πάντα δυνατόν τρόπον. Τὸ ἐλάττωμα δὲ τοῦτο, κοινὸν εἰς ὅλας τὰς ἀπολύτους κυβερνήσεις, καὶ ἡ τῶν δεσποτῶν ἐν γένει ἀπέχθεια πρὸς τὴν ἀνεξάρτητον θέσιν καὶ χαρακτῆρα τῶν ἐμπορικῶν κλάσεων, συνήθως ὑπαγορεύουσι ταιαῦτα μέτρα, ὅποια διώκουσιν ἐπὶ τέλους τὸ ἐμπόριον ἐκ τῶν δεσποτικῶς κυβερνωμένων χωρῶν. Αἱ μικραὶ πολιτεῖαι τῆς Ἑλλάδος, αἱ ἐλεύθεραι πόλεις τῆς Συριακῆς παραλίας, ἡ Καρχηδῶν, αἱ δημοκρατίαι τῆς Ἰταλίας, αἱ Γερμανικαὶ ἐλεύθεραι πόλεις, ἡ Ὀλλανδία, ἡ Ἀγγλία, καὶ ἡ Ἀμερικὴ, ὅλαι διὰ τῆς ἱστορίας αὐτῶν ἐξηγοῦσι πόσον τὸ ἐμπόριον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῶν ἐλευθέρων ἐκείνων θεσμῶν, οἵτινες ἐμποδίζουσι τὴν οικονομικὴν καταδυναστείαν ἐνῶ ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία παρέχει διδακτικὸν μᾶθημα τοῦ ἐναντίου.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὰς περὶ τὸν Εὐξείνου Πόντου χώρας ἦτον ἀξιόλογον στοιχεῖον εἰς τὴν ἐμπορικὴν εὐδαιμονίαν τῆς αὐτοκρατορίας. Τὸ Βυζάντιον εἶχε χρησιμεύσει πάντοτε ὡς ἡ ἀποθήκη τοῦ ἐμπορίου τούτου, καὶ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἑλλησπόντου, ἀκόμη καὶ πρὶν γένῃ πρωτεύουσα τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Μετὰ τὸ συμβεβηκὸς δ' αὐτὸ, τὸ ἐμπόριόν της ηὐξήθη τοσοῦτον, ὅσον ὁ πληθυσμὸς της. Ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐλάμβανε φόρον σίτου, ἐκ δὲ τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου φόρον βρῶν· ὅθεν αἱ ζωτροφίαι ἦσαν γενικῶς εὐνοίαι,

καὶ ἕκαμνον αὐτὴν ἐδραν ἀμαζούσης περὶ τὰ χειροτεχνήματα βιομηχανίας. Τὸ ἐμπόριον τῶν πρὸς ἄρκτον τοῦ Εὐξείνου Πόντου χωρῶν, τὸ Ἰνδικόν, καὶ τὸ τῶν διφθερῶν, διὰ τῆς Κασπίας, τοῦ Ὄξου, καὶ τοῦ Ἰνδοῦ, κέντρον εἶχον τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ὅθεν οἱ ἔμποροι διένεμον τὰ διάφορα ταῦτα εἶδη μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τῆς Δύσεως, καὶ ἐλάμβανον εἰς ἀνταλλαγὴν τὰ προϊόντα τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ ἐμπορίου τούτου, ἀκόμη καὶ πρὸς τὰ βάρβαρα ἔθνη ἅτινα ἐλάμβανον μέρος εἰς αὐτὸ, ἀναφέρουσι πολλάκις οἱ Βυζαντινοὶ ἱστοριογράφοι. Οἱ Ἀβάραι εἶχον ὠφελῆθῃ μεγάλως ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου τούτου, καὶ ἡ πτώσις τῆς αὐτοκρατορίας των ἀπεδόθη εἰς τὴν παρακμὴν του· μολοντί ὀλίγη ἀμφιβολία δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὅτι τὸ ἀληθὲς αἴτιον τῆς παρακμῆς τοῦ τε ἐμπορίου καὶ τῆς δυνάμεως τῶν Ἀβάρων προήλθεν ἐκ τῆς ἀβεβαιότητος τῆς ἰδιοκτησίας, ἣτις ἐπήγαζεν ἐκ τῆς δυσνομίας. Ὁ πλοῦτος τῶν ἐμπορικῶν καὶ χειροτεχνικῶν κλάσεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνέτεινεν, οὐκ ὀλίγον, εἰς τὴν ἐπιτυχίαν, μεθ' ἧς ἡ πόλις αὕτη ἀπέκρουσε τὰς προσβολὰς τῶν Ἀβάρων καὶ τῶν Σαρακηνῶν.

ΕΙΠΕΡΝΟΤΣΑ διὰ τοῦ ἀγροῦ τοῦ ὀκνηροῦ, καὶ διὰ τοῦ ἀμπελοῦ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐνδεοῦς φρενῶν καὶ ἰδοῦ, παντοῦ εἶχον φηρώσειν ἀκανθαί, καὶ κνίδαι εἶχον σκεπᾶσαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ λιθόφραγμα αὐτοῦ ἦτο κατακρημιτισμένον. Τότε ἐγὼ θεωρήσας ἐσυλλογίσθη ἐν τῇ καρδίᾳ μου· εἶδον, καὶ ἔλαβον νοουθεσίαν.—Ὀλίγος ὕπνος, ὀλίγος νυσταγμὸς, ὀλίγη συμπλοκὴ τῶν χειρῶν εἰς τὸν ὕπνον καὶ ἡ πενία σου ἔρχεται ταχιδρόμος, καὶ ἡ ἐνδεία σου ὡς ἀνθρώπος ἐνόπλος.

Ὁ ὀκνηρὸς εἰς τὸ ἔργον του εἶναι βέβαια ἀδελφὸς τοῦ ἀσώτου.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ὁ Δημοσθένης, μετὰ Εἰκονογραφίας, 81. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, 82. Ὅτι αἱ Γυναῖκες οἱ Πρώτιστοι Παιδαγωγοὶ καὶ Ἀνατροφεῖς, 85. Ὁ Ῥασσέλας, Κεφάλ. κοτ'—κζ.—κθ. 85. Διάφορα εἶδη Φιλομαθείας, 88. Καθήκοντα τοῦ Δημοδιδασκάλου πρὸς τοὺς Γονεῖς τῶν Μαθητῶν αὐτοῦ, 88. Περὶ Ἠφαιστειῶν ἢ Πυρπιπνῶν Ὀρέων, 90. Ἡ ἐκ τῶν Ὀλίφων Ὠφέλεια, 90. Σημειώσεις περὶ τῆς Ἱερᾶς Γεωγραφίας. Ἀριθ. 3. 91. Περὶ Ὀργῆς, 93. Πληθυσμὸς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων, 93. Ἐμπόριον τῶν Ἑλλήνων περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ὀγδόης ἀπὸ Χρ. Ἐκατονταετηρίδος, 94.

Ἐνεκα τῆς ἀπουσίας τοῦ Συντάκτου, ἔμειναν τυπογραφικὰ τινὰ παροράματα ἐν τῷ τελευταίῳ ἀριθμῷ τῆς Ἀποθήκης, ἐξ ὧν διορθούμεν τὰ ὀπισθοῦν ἄξια λόγου.

Ἐν Σελίδι 66,	Στήλῃ δευτέρᾳ,	Στίχῳ 40,	καὶ εἰς τὴν, ἀνάγνωθι,	ὡς εἰς τὴν
" 67,	" πρώτῃ,	" 23,	νὰ ἀξιοθῆ,	" , νὰ ἐξισωθῆ
" "	" δευτέρᾳ,	" 16,	καὶ τὴν μόνην,	" , ὡς τὴν μόνην
" 68,	" "	" 8,	τὰς δευτέρας,	" , τὰ δεύτερα
" 77,	" "	" 14,	σφοδράν,	" , σφοδραὶ
" "	" "	" 15,	διαρκούσαν,	" , διαρκούσαι
" 79,	" "	" 3,	εἰς γυναικείον,	" , εἰς τὸ γυναικείον